

Szakdolgozat

Szendrey Réka

2024

BUDAPESTI GAZDASÁGI EGYETEM
KÜLKERESKEDELMI KAR
KOMMUNIKÁCIÓ ÉS MÉDIATUDOMÁNY SZAK
Nappali tagozat

A TRUE CRIME MŰFAJA ÉS NÉPSZERŰSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

Belső konzulens: Szakmáry András

Készítette: Szendrey Réka

Budapest, 2024

Nyilatkozat a szakdolgozat státuszáról (nyilvános, bizalmas)

Alulírott SZENDREY RÉKA (Neptun kód SULOSE) a
A TRUE CRIME MŰFAJA ÉS JEPSZERUSÉGÉNEK
VIZSGÁLATA

című szakdolgozatommal/zárodolgozatommal (továbbiakban mű) kapcsolatban az alábbiakról nyilatkozom:

- Kijelentem, hogy a mű BGE Dolgozattár repozitóriumába való feltöltésével más jogát nem sértem. Tudomással bírok arról, hogy az Egyetem a szerzői jogok meglétét nem ellenőrzi.
- Nyilatkozom, hogy a mű (a megfelelő rész afóhúzandó)
 - a bizalmas
 - a nyilvánosság számára hozzáférhető.
- Tudomásul veszem, hogy
 - szerzői jogsértés esetén az Egyetem az érintett dokumentum elérhetőségét a szerzői jogsértés tisztázása idejére átmenetileg korlátozza,
 - szerzői jogsértés esetén az érintett művet a Repozitórium adminisztrátora a Repozitóriumból haladéktalanul eltávolítja,
 - amennyiben a dolgozatomat a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszem, az egyetem a dolgozatot az interneten a nyilvánosság számára hozzáférhetővé teszi. Hozzájárulásom – szerzői jogaim maradéktalan tiszteletben tartása mellett – nem kizárólagos és időtartamra nem korlátozott felhasználási engedély.

Kelt: BUDAPEST 2024. 04. 29.

Szendrey Réka

hallgató

s.k.

NYILATKOZAT

Alulírott SZENDREY RÉKA büntetőjogi felelősségem tudatában nyilatkozom, hogy a szakdolgozatomban foglalt tények és adatok a valóságnak megfelelnek, és az abban leírtak a saját, önálló munkám eredményei.

A szakdolgozatban felhasznált adatokat a szerzői jogvédelem figyelembevételével alkalmaztam.

Ezen szakdolgozat semmilyen része nem került felhasználásra korábban oktatási intézmény más képzésén diplomaszerezés során.

Tudomásul veszem, hogy a szakdolgozatomat az intézmény plágiumellenőrzésnek veti alá.

Budapest, 2024. év 04 hónap 29 nap

Szendrey Réka

hallgató aláírása

Tartalomjegyzék:

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE.....	4
ÁBRAJEGYZÉK.....	4
1. BEVEZETÉS.....	5
2. A DOLGOZAT CÉLKITŰZÉSE.....	5
3. TRUE CRIME MŰFAJ ISMERTETÉSE.....	7
4. A TRUE CRIME MŰFAJ TÖRTÉNETE.....	10
4.1 A true crime kezdete.....	10
4.2 True crime könyvek:.....	11
4.3 True crime televíziós műsorok.....	12
4.4 True crime a digitális korban.....	12
5. TRUE CRIME MŰFAJ FAJTÁI.....	14
6. SZEKUNDER KUTATÁS.....	16
6.1 A true crime népszerűségének okai.....	16
6.2 True crime népszerűsége a nők körében.....	18
6.3 True crime mint etikai dilemma.....	23
7. PRIMER KUTATÁS.....	26
7.1 Kutatás ismertetése.....	26
7.2 A kutatás demográfiája.....	27
7.3 A true crime népszerűségének vizsgálata.....	29
7.4 A műfaj etikusságának vizsgálata.....	49
8. KÖVETKEZTETÉSEK.....	52
9. ÖSSZEFOGLALÁS.....	54
IRODALOMJEGYZÉK.....	56

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE:

1. táblázat Nők, akik 15 éves koruk óta tapasztaltak fizikai és vagy szexuális erőszakot, korosztály alapján..... 19
2. táblázat A 10 legnépszerűbb true crime podcast, műsorvezetőinek neme..... 20

ÁBRAJEGYZÉK:

1. ábra: Korabeli fametszet „The Vnnatural Father” 10
2. ábra Nemek aránya..... 27
3. ábra Kitöltők aránya, korosztály szerint 28
4. ábra True crime fogyasztók aránya, nemek szerint 29
5. ábra True crime fogyasztóinak aránya, korosztály szerint 30
6. ábra Férfi true crime fogyasztók aránya, korosztály szerint 31
7. ábra Női true crime fogyasztók aránya, korosztály szerint..... 32
8. ábra True crime tartalmakat nem fogyasztók oka, nemek szerint 33
9. ábra True crime tartalmak fogyasztásának gyakorisága, nemek alapján 35
10. ábra Leggyakoribb true crime formátumok, nemek szerint 36
11. ábra True crime fogyasztásának oka, nemek szerint..... 38
12. ábra A true crime nemekre gyakorolt hatása 39
13. ábra True crime tartalmak fogyasztása más tevékenységek közben, nemek alapján 41
14. ábra A horror műfajt kedvelők aránya, nemek alapján 42
15. ábra A krimi műfajt kedvelők aránya, nemek alapján 43
16. ábra Erőszakos bűncselekményektől való félelem, nemek szerint 44
17. ábra Elővigyázatosság aránya true crime tartalmak fogyasztását követően, nemek szerint 45
18. ábra True crime tartalom választását befolyásoló tényezők, a férfiak esetében 46
19. ábra True crime tartalom választását befolyásoló tényezők, a nők esetében 47
20. ábra A true crime etikusságának felmérése, nemek alapján 49
21. ábra A true crime etikusságához szükséges tényezők, nemek szerint 50

1. BEVEZETÉS:

A true crime nem nevezhető új sémának, valójában története egészen a 16. századig visszavezethető. Azonban napjainkban, az internetnek illetve a különböző streaming szolgáltatásoknak köszönhetően, már olyan mennyiségben jelennek meg ezek a megtörtént bűneseteket feldolgozó tartalmak, mint arra a történelemben még soha nem volt példa. A true crime podcastok népszerűségét, és elterjedését nézve 2020-ban több mint 200 új, az akkori 6 évben alakult true crime podcast műsor jött létre. (Boling, 2020) Ez pedig továbbra is növekvő tendenciát mutat. Számomra a műfaj egyik legjelentősebb, relevanciáját is bizonyító példa, a 2022-ben megjelent Jeffrey Dahmer, amerikai sorozatgyilkos életéről készített drámasorozat, „Szörnyeteg: A Jeffrey Dahmer-sztori” amely hatalmas globális sikerre tett szert. A megjelenését követő hetekben, egyfajta közéleti témává vált a mindennapokban, és Magyarországon is nagyon sok embernek felkeltette az érdeklődését. Az interneten is megtalálhatók az ezzel a műfajjal foglalkozó tartalomgyártók, akik egyszerűen egy kamera előtt ülve mesélik el a megtörtént bűncselekményeket. Vannak olyan internetes felhasználók is, akik egyéb mindennapi tevékenységek közben beszélnek ezekről a megtörtént tragédiákról. Például sminkelés, főzés, evés, rajzolás vagy takarítás, ez pedig számos kérdést felvet a séma etikusságával kapcsolatban.

Természetesen nézettségi adatokkal könnyen alátámasztható, a valós bűncselekményekről szóló művek popularitása. Én ezért a műfaj népszerűsége mögött álló motivációkat szeretném megvizsgálni. Szakdolgozatom témájának választása során fontos szempont volt számomra, hogy valami hozzám is közel álló, releváns témát kutassak. Mivel én is gyakran szoktam true crime tartalmakat nézni/hallgatni, első kézből tapasztaltam, hogy nagyon megnőtt a zsáner iránt érdeklődők száma, és sok szempontból egy nők által dominált műfaj. A tradicionális nemi sztereotípiákat szem előtt tartva, azt feltételezhetnénk, hogy inkább a férfi nem vonzódik az erőszakos történetekhez, de a leghíresebb true crime podcast műsorok, és YouTube-csatornák is többségben női kézben vannak, valamint tartalmi szempontból is egy főként feminin nézőközönséget szólítanak meg. Elvégre az általuk feldolgozott tragédiák is gyakran női áldozatokról szólnak.

2. A DOLGOZAT CÉLKITŰZÉSE:

A szakdolgozatom során három fő kérdést szeretnék részletesen is elemezni. Az első szempont a true crime népszerűsége mögött álló, akár tudat alatti tényezők, amik következtében

ennyien érdeklődnek ezért a tragikus zsáner iránt. Szekunder kutatásomban, feldolgozom egyes irodalmak felvetéseit a műfaj népszerűségével kapcsolatban, emellett pedig saját primer kutatásom segítségével szeretném bebizonyítani, egyrészt a zsáner hazai fogadtatását, illetve közelebbről megvizsgálni a hazai true crime fogyasztók szokásait, és a tartalmak rájuk gyakorolt hatását. Az eredményeket ezután összevetve, a szekunder kutatásomban bemutatott elméletekkel.

A dolgozatom legfőbb szempontja ehhez kapcsolódóan, hogy a nők valóban többet néznek/hallgatnak true crime tartalmakat, ha igen, akkor ennek vannak kifejezetten nemi okai? Ezzel párhuzamosan a nemek közötti különbségeket is fogom tehát vizsgálni, mind a true crime nézési szokások, preferenciák, illetve a műfaj rájuk gyakorolt hatását illetően. Úgy vélem, így nagyobb belátást kapok majd a férfi, illetve női true crime fogyasztók motivációjába, és az esetleges nemi eltérésekre. Szekunder vizsgálatom elsősorban az amerikai true crime nézők szempontjából vizsgálja majd meg ezt a jelenséget. Mivel többségben külföldön foglalkoztak ezzel a jelenséggel, ami egyfajta alapot biztosít majd a saját hazai kvantitatív kutatásomat illetően. Érdekel, hogy a magyarországi felmérésem eredményei is megegyeznek-e a külföldi kutatások feltevéseivel, és hogy valóban beszélhetünk-e a női nem dominanciájáról, a true crime műfajának fogyasztói között.

Harmadik, és egyben utolsó célkitűzésem a zsáner etikai vizsgálata, mivel ez egy viszonylag új kérdés, ezért külföldi kutatásokat sem találtam, amik a műfaj etikai dilemmáját vizsgálták volna a true crime nézői/hallgatói véleménye alapján. Szeretném bemutatni a műfaj elsődleges etikátlan eljárásait, a vele kapcsolatban felmerülő etikai kérdéseket. Amelyeket ezután saját kutatásom segítségével szeretnék vizsgálni a magyar közönség szemszögéből. Egyáltalán a hazai true crime fogyasztók véleménye szerint létezik etikusan előállított true crime? Ha igen, milyen tényezőktől válik a műfaj etikussá? Végül pedig ez mennyire befolyásolja az emberek preferenciáját a zsáner fogyasztását illetően? Vannak-e olyan tartalmi tényezők, amelyeket tudatosan elkerülnek, a megtörtént bűncselekményeket feldolgozó történetekben.

3. TRUE CRIME MŰFAJ ISMERTETÉSE:

Mielőtt beszélhetnénk a műfaj népszerűségéről fontos meghatározni a fogalmát, és kialakulásának történetét. A true crime nem rendelkezik magyar megfelelővel tükörfordításban valós bűnügyeknek lehet lefordítani, de ilyen formában nem használatos. Magyarul a legpontosabban megtörtént bűneseteket feldolgozó médiatartalmaknak lehetne ezt a műfajt hívni. A true crime megtörtént bűnügyeket dolgoz tehát fel, amelyek a legtöbb esetben narratív formában kerülnek elmesélésre. Napjainkban, szinte bármilyen médiumban találkozhatunk ezzel a zsánerral, legyenek ezek könyvek, podcastok, vagy világhírű sorozatok. Viszont annak ellenére, hogy napjainkban ez a műfaj a bűnözés egyik legnépszerűbb ábrázolási formája, és az emberek többsége ilyen formában fogyaszt bűnügyi médiát, csak nagyon kevesek által kutatott terület. (Durham, 1995)

A modern true crime tartalmak a gyilkossági eseteken át, bántalmazási ügyeken keresztül, emberrablásokat, és akár sorozatgyilkosok által elkövetett bűntetteket, sorozatgyilkosságokat is feldolgozhatnak. Emellett fontos részét képezik mind az áldozatok életének, személyiségének bemutatása, és az elkövetők, a bűncselekményt megelőző életének ismertetése, pszichéjének elemzése. Bármennyire is figyelemfelhívó, illetve tanulságos ez a műfaj, fontos leszögezni, hogy elsősorban a szórakoztatás az elsődleges célja. A true crime szenzációhajhász tulajdonsága miatt, ezekben a tartalmakban általában a legmeghökkenőbb, véres, és embertelen bűnügyek kerülnek bemutatásra, amiket az emberek a legsokkolóbbnak, legizgalmasabbnak, és legmegdöbbentőbbnek találnak. S habár a true crime, nem egy újonnan kialakult műfaj, ilyen formában, ennyi érdeklődővel a történelem során még soha nem rendelkezett.

4. A TRUE CRIME MŰFAJ TÖRTÉNETE:

4.1 A true crime kezdete

A true crime kialakulása egészen a 16. századra vezethető vissza, és a nyomtatás széleskörű elterjedésének idejére tehető. A korabeli írók a közelben történt bűncselekményeket kezdték el dokumentálni, rövid leírások, kiskönyvek, füzetek, és szórólapok formájában. Főként a tehetősebb, írni-olvasni tudó, társadalmi rétegek körében voltak népszerűek ezek a művek. Mivel a true crime olvasók, nem az elsődleges elszennvedői voltak a bűncselekményeknek, a tartalmuk sem elsősorban az emberek informálására szolgáltak. A mai médiát tükrözve, a leírások tartalma többnyire szenzációhajhász volt. A legsokkolóbb, és legbrutálisabb eseteket emelték ki, legyen ez családon belüli erőszak, szexuális eredetű gyilkossági esetek, vagy női sorozatgyilkosok. Ezen jellemzők kiemelése céljából, egyes történetek fametszet nyomatokat is tartalmaztak, amelyek a bűnügyek legborzalmasabb részleteit ábrázolták. (Burger, 2016)

1. ábra: Korabeli fametszet „The Vnnatural Father”

Forrás: USTC, 2021

A történelem során a műfajnak megmaradt azon tulajdonsága, hogy a lehető legsokkolóbb, legbrutálisabb bűnügyekre összpontosítson. Szenzációhajhász, figyelemfelhívó címeket alkalmazva, hiszen fő céljuk már ekkor is a lehető legnagyobb közönség megszólítása volt. Más művészeti formák is foglalkoztak a true crime kezdetleges műfajával. Például korabeli dalszerzők, akik gyilkossági balladákat írtak, amelyek később nyomtatásra is kerültek ezekben a bűnügyi füzetekben, kiskönyvekben. Érdekes tény, hogy egyes dalokat a bűnözők szemszögéből

írták, ezzel a közönségnek betekintést nyújtva az elkövetők pszichéjébe. (C.W.S, 2017) Ez a ma ismert true crime sajátosságaira is igaz, hiszen a műfaj fontos részét képezi az elkövetők indítékának, pszichéjének tanulmányozása. Igaz, ez mára már sokkal kifinomultabb eszközök segítségével történik. Ezek a bűnügyi nyomtatványok, olykor a bíróság ítéletétől eltérő véleményeket alkottak. Akárcsak napjaink dokumentumfilmjei, inkább az írók véleményét fejtették ki az eseményekkel kapcsolatban, és nem csak a hatóságok ítéletét ismertették, ezzel megalapozva a későbbi true crime könyvek megjelenését. (Burger, 2016)

4.2 True crime könyvek

A 19. században ezek a bűnügyi füzetek egyre inkább elterjedtek, és az idő előrehaladtával hosszabb esszék formáját kezdték felvenni. Egy ilyen mérvadó írás, a Tomas De Quincey által kiadott „On Murder Considered as One of the Fine Arts” volt, amely akkoriban meglehetősen népszerűsége telt szert. (Burger 2016). A true crime könyvek fellelüléséről azonban igazából az 1960-as évektől beszélhetünk, amikor rohamosan megnövekedtek a megtörtént bűnügyeket feldolgozó könyvek száma. A modern true crime műfaj egyik első, és sok szempontból jelentős irodalmi műve, a Truman Capote 1966-ban megjelent „Hidegvérrel” (In Cold Blood) című könyve. Szakértők a modern true crime zsáner létrehozójának tartják ezt a művet, sőt egyesek szerint ez nevezhető a legelső true crime könyvnek. (Murley, 2008) Capote alkotása a kansasi Cuttler család gyilkossági esetét, dokumentatív módon mutatja be. Ugyan nem ez a legelső megtörtént bűncselekményt feldolgozó könyv, az író mégis képes volt narratív módon bemutatni ezt a valós tragédiát, olyan módon, hogy még olyan embereket is képes volt elérni, akik eddig kerülték a hasonló témájú irodalmi műveket. A Cuttler család négy tagját brutális kegyetlenséggel, 1959-ben, saját otthonukban, indíték nélkül gyilkolták meg. Capote ennek a gyilkossági esetnek a részleteit dokumentálja, a nyomozást, és a két elkövető elfogását követő, bírósági tárgyalásokat is részletesen bemutatva. A mű az író hosszadalmas kutatómunkájának a gyümölcse, és számos interjút is tartalmaz a helyi lakosokkal, a bűncselekményhez rendelt nyomozókkal, illetve magukkal az elkövetőkkel is, így belátást nyújtva a gyilkosok pszichéjébe. Műfaji szempontból Capote „tényregényként” tekint a könyvére, ezzel is azt sugallva, hogy a mű főcélja a gyilkossági eset átfogó és részletes ismertetése. Habár a könyv fő küldetése a Cuttler család tragédiájának bemutatása, a „Hidegvérrel” írója saját narratívájaként elemzi az ügy különböző aspektusait pszichológiai, szociológiai és etikai szempontból. (Capote, 1969) Capote műve amellett, hogy globális népszerűsége telt szert, egy jelentős formai változást hozott, a true crime zsánerében,

még hozzá a bűncselekmények hosszú formátumú, részletes, narratív ismertetésében. (Murley, 2008)

4.3 True crime televíziós műsorok

A híres könyvek felbukkanása mellett a műfaj népszerűsége, a megtörtént bűnesetekkel foglalkozó televíziós műsorok megjelenéséhez vezetett. A televíziós true crime tartalmak szempontjából, egy viszonylag korai példa az 1964-ben indult, és 1989-ig Szabó László bűnügyi újságíró által vezetett, „Kéfény” magazinműsor amelyet ebben az időben még csak havi egy alkalommal sugároztak. Ez a produkció a magyar közmédia első valós bűnesetekkel foglalkozó, televíziós műsora volt, amely különböző bűncselekmények részleteit mutatta be a nézők számára. Kezdetekben nagy hangsúlyt fektetve a magyar rendőrség munkájának kiemelésére. (Imre, 2016) Amerikában már hamarabb is megjelentek ezeket a bűneseteket feldolgozó magazin műsorok, mégis az egyik legjelentősebb változást az „Unsolved Mysteries” (Megoldatlan Rejtélyek) megjelenése jelentette, amely 1987-ben vette kezdetét, és úttörő szerepet töltött be a true crime műfaj dokumentatív jellegű, sorozatok népszerűsítésében, és a hasonló médiatartalmak egyre nagyobb elterjedésében. (Murley, 2008)

4.4 True crime a digitális korban

A digitális korban, az internet globális elterjedését követően beszélhetünk a műfaj eddigi aranykoráról. A streaming szolgáltatások, podcast műsorok, és az internetes tartalomgyártók megjelenésével, a true crime soha nem látott népszerűségnek örvendhet. A COVID-19 járvány kezdetével, beszélhetünk azonban a true crime tartalmak legszéleskörűbb elterjedésével. A műfaj népszerűségét elemezve majd bővebben is beszélek a true crime kikapcsoló, és menedéket nyújtó hatásáról. Azonban feltehetőleg a világpandémia idején egyre több ember vágyott valamilyen menedékre, ami az akkori élethelyzetükről egy időre eltereli a gondolataikat. Többek között emiatt is 2020 március 23 és április 5 között például az NBC Dateline, true crime történeteket feldolgozó műsora 9%-os növekedést tapasztalt. Valamint a karantén idején nagysikerű „Tiger King: Murder, Mayhem and Madness” is több mint 34 millió nézőt vonzott, csak a megjelenését követő tíz napban. (Chan, 2020)

Az elmúlt években egy egyre inkább gyarapodó médium a podcast, amelyek lényegében internetes audió műsorokat takarnak, habár a kifejezés kicsit bővebb értelemben is használatos,

tehát nem csak hangalapú műsorok, hanem vizuális kibeszélős produkciókra is alkalmazható már ez a kifejezés. A legfontosabb tulajdonsága, hogy az interneten keresztül kerülnek publikálásra, ezek a tartalmi szempontból beszélgetős műsorok. Más szóval tehát a podcastok internethez való kötődése lehetővé teszi az adások hordozhatóságát, és a felvételek bármikori meghallgatását. Amely amellet, hogy egy sokkal személyesebb hallgatási élményhez vezet. (Ingraham, 2022) Lehetővé teszi, hogy a műsorokat bárki, bárhol és bármikor meghallgathassa. Legyen ez reggel az iskolába tartva, autóban a munkahelyükre menet, vagy otthon házimunka végzése közben. Szakértők szerint az első jelentős true crime podcast a "Serial", amely 2014-ben indult, és napjainkban is továbbra aktív műsor. A podcast megjelenését követően, a kezdetleges epizódokat átlagosan 1,2 millió alkalommal töltötték le és több mint 1100 napig szerepelt az iTunes Top 100 podcastjei között (Sherrill, 2020). Általában a bűnözéssel kapcsolatos tartalmakat objektív információforrásoknak tekintjük, ezekben a podcast műsorokban azonban ezek a valós tragédiák narratív, elmesélhető történetekké, mondhatni mesékké váltak. A médium sikeressége pedig a hasonló formátumú műsorok gyarapodásához, és a true crime történetek ismételt feldolgozásához vezetett. Azzal, hogy a médium az interneten keresztül működik, nem csak a hallgatóinak, hanem a tartalomgyártóknak is egyfajta rugalmasságot biztosít. Mivel ez egy online médiaformátum, bárki létrehozhat egy saját podcast műsort. Tehát a műsorvezetőknek valójában nem kell érteniük az általuk feldolgozott témákhoz. Nem elvárás például, hogy kriminológiai végzettséggel rendelkezzenek, vagy bűnügyi újságírók legyenek. Sőt az esetek többségében a hallgatók szeretik ezt a fajta naivitást. Természetesen nem a történetek pontatlan elmesélésében, hiszen a fogyasztók által ez egy elvárt kritérium. Hanem például számos true crime podcast, visszatérő tulajdonsága, a fő műsorvezető mellett feltűnő, gyakorlatilag a hallgatókat megtettesítő, kérdéseket feltevő házigazda szerepe. Aki a megtörtént bűneseteket hallgatva, reagál és kérdez vissza, az egyes bűnügyi esetek elhangzott részleteire. Ilyen például a Crime Junkie podcast dinamikája is, ahol Ashley Flowers mutatja be a bűnesetek sötét részleteit, még Brit, a második házigazda, a hallgatókban is felmerülő kérdéseket teszi fel. Hasonló felépítése van a Rotten Mango podcastnak is, ahol Stephanie Soo beszél a valós atrocitásokról, a férje pedig aktívan reagál, és visszakérdez az esetek részleteivel kapcsolatban. Ezzel a beszélgetések sokkal kötetlenebbnek hatnak, és egy barátságosabb környezetet teremtenek a borzalmas részletekkel teli történetek elmesélésére. Talán hasonló okból alakulhattak ki, a főként YouTube-on elterjedt true crime videók sokasága. Ahol a tartalomgyártók mindennapi tevékenységek közben mesélnék ezekről a nem mindennapi tragikus eseményekről. Legelterjedtebb tevékenységek például az

evés, sminkelés, takarítás, rajzolás, de vannak olyan internetes felhasználók, akik körmeik kifestése közben beszélnek ezekről a megtörtént atrocitásokról. Ezzel is egy békés környezetet teremtve a nézőknek, hogy a lehető legbarátságosabb módon hallgathassák meg ezeket a borzalmas bűneseteket.

5. TRUE CRIME MŰFAJ FAJTÁI:

A true crime műfaj formai szempontból két csoportra bontható, adaptációk és dokumentatív jellegű feldolgozások. A dokumentatív feldolgozások sokkal inkább tényeken alapulnak, és nem térnek el a bűncselekmények részleteitől a történet dramatizálása érdekében. Fontos elemét képezik például a tanúkkal, nyomozókkal, hozzátartozókkal, áldozatokkal és az elkövetőkkel készített interjúk. Továbbá a tragédiák részvevőinek pontos idézése, vagy akár valódi felvételek, kihallgatások és fényképek használata. A true crime műfaj ezen formája a bűncselekmények lehető legpontosabb, és legrészletesebb dokumentálására összpontosít. Leggyakrabban dokumentumfilmek, könyvek, podcast műsorok esetében beszélhetünk dokumentatív tartalmakról. Ugyanakkor elkerülhetetlen, hogy ne a rendező, vagy az író szemével lássuk a történetet, mégis sokkal inkább az esetek pontos leírása áll a központban, mintsem az alkotók egyedi stílusának, és narratívájának érvényesítése. Az akaratlan torzítás jelensége viszont itt is fennáll, hiszen az alkotók akár tudatlanul is befolyásolják, hogy mit, hogyan mesélnek el, és az ügy mely részleteit helyezik előtérbe.

Ezzel szemben, mint azt a név is jelzi, az adaptációk, feldolgozzák a ténylegesen megtörtént eseményeket. A műfaj ezen formátumáról, filmek sorozatok, és könyvek esetén beszélhetünk leggyakrabban. Ugyanakkor internetes tartalmak is készülhetnek ilyen stílusban, mint például podcast műsorok, amelyek esetében szinkronszínészek, és hangeffektusok segítségével mesélik el a true crime eseteket. A tartalom készítői bármennyire is próbálkoznak megőrizni a valós bűneset részleteit, a rendező, vagy az író a cselekményből kihagyhat, vagy hozzáadhat részleteket, amellyel tovább dramatizálhatja a történetet, vagy kiemelheti a számára fontos részleteket. Maga a történet vizuális megjelenítése, leírása, vagy megszólaltatása is az ő feladatuk, amely szintén lehetetlen hogy teljesen azonos legyen a valós eseményekkel. A rendezők és a forgatókönyvírók felelőssége az esetleges hiányosságok, cselekményrések kitöltése, a történet kiszínezése, mely akaratlanul is az alkotók saját stílusát reflektálják. Valós

bűncselekményeket feldolgozó művek esetében nem jellemző az eredeti történettől való jelentős eltérés, hiszen az alkotók felelősséggel tartoznak a forrás pontos reprezentálására. Ennek ellenére, mivel a bűncselekmények áldozatai és elkövetői nem szerepelnek, például a filmes adaptációkban, színészek és szinkronszínészek által játszott karakterekké válnak, magukra öltve a valós személyek kinézetét, nevét, személyiségét. Az adaptációk nemcsak a valós eseményeket dolgozzák fel, hanem a készítők egyúttal saját kreatív elképzeléseiket is belevonják, az általuk előállított tartalmakba. A legtöbbször által ismert true crime sorozatok és filmek, többségben az adaptációk csoportjába sorolható. S habár adaptációk esetén sokkal nagyobb kreatív szabadsága van a rendezőknek, a borzalmas bűntettek nem idealizált bemutatása rettentően nehéz, egyes esetekben szinte lehetetlen feladat.

6. SZEKUNDER KUTATÁS:

6.1 A true crime népszerűségének okai

A true crime népszerűségét tekintve természetesen teljes mértékben ember függő, hogy milyen okokból fogyasztanak ilyen tartalmakat. Ennek értelmében lehetetlen bemutatni az összes fogyasztó motivációját. Emiatt a leggyakoribb, és a legtöbbek által állított tényezőket szeretném bemutatni, majd a dolgozatom végén saját primer kutatásom segítségével ezeket átfogóan elemezni, a magyar true crime fogyasztók egy részét tekintve.

A true crime műfaj népszerűségének első lehetséges oka az emberek morbid kíváncsisága. A morbid kíváncsiságot a hagyományos társadalmi normák szerint az izgalom, és a félelem keverékét jelenti, amit az a vágy vezet, hogy többet tudjunk meg a kísérteties témákról, mint például a halálról. (Zuckerman, 1984) Ez a jelenség választ adhat a horror műfaj népszerűségére is, azon felül, hogy okot adhat az emberek érdeklődésére a true crime történetek iránt. Arisztotelész szerint az emberek élveznek olyan dolgokat nézni, amelyek látványa fájdalmat okoz számukra (Zuckerman, 1985). Emellett egyes emberek szorongását is csökkentheti a hasonló tartalmak fogyasztása. Hiszen általuk megtapasztalhatják, és érzelmileg átélhetik ezeket az atrocitásokat, miközben ők egy biztonságos környezetben vannak. A morbid események iránti kíváncsiság tehát bizonyos fokig a társadalom tagjainak széles körében megtalálható, de főként a „szenzoros élménykeresőkben” a legrelevánsabb (Zuckerman, 1985). A szenzoros élménykeresők általában hedonisták, akik folyamatosan új ingereket keresnek, és akarnak átélni, hogy az arousal szintjüket megemeljék. (Zuckerman, 1979) Elsőre furcsán hangozhat, de a történetek tragikusságát tekintve, sokaknak menekülést jelenthetnek ezek a bűnesetek. Tulajdonképpen távolról nézhetik meg ezeket a borzalmas emberi sorsokat, amely például saját életük problémáihoz képest sokkal jelentősebb. Ezzel pedig egy rövid ideig elmenekülhetnek a saját életük megpróbáltatásaitól, amelyek a legtöbb esetben elenyészőek, a true crime tartalmakban bemutatott tragédiákhoz képest. Feltehetőleg ennek is volt köszönhető, a pandémia idején megnövekedett true crime érdeklődők számának. Hiszen még ha nem is tudatosan, de bizonyára elterelte az emberek figyelmét a saját élethelyzetükről, a sokkoló történetek részletei.

A következő lehetséges magyarázat a történetek rejtélyében lapul, hiszen a true crime hasonló a krimi műfajához. Mindkettő zsáner középpontjában a bűnözés áll, és ugyanúgy belátást nyújtanak a kriminológia világába. Az elsődleges, és nyilvánvaló különbség a történetek forrásanyaga. Mint az a true crime nevéből is kiderül, valós eseményeken és személyeken alapul,

míg a krimi teljes mértékben fikciós történeteket mutat be. A műfajok célját nézve sem beszélhetünk olyan szembetűnő különbségről, hiszen mindkét műfaj elsődleges célja a szórakoztatás, az izgalmas cselekmények bemutatásán keresztül. Csak úgy mint a krimik cselekményei, a true crime-ban is egyfajta rejtélyes, nem mindennapi cselekmény kerül bemutatásra. Amit az emberek, csak úgy mint egy kirakóst, megfejtethnek a bemutatott bizonyítékok alapján. Ennek a tulajdonságnak köszönhető, többek között, a megoldatlan bűnügyek népszerűsége. Az úgynevezett „websleuths” avagy internetes nyomozók fogalma is ehhez a tényezőhöz vezethető vissza, akik lényegében magánszemélyekként önálló nyomozást folytatnak az internet előtt ülve. Ezzel internetes közösségeket alkotva, csak a rejtélyes bűncselekmények megoldásának érdekében, a krimikben jól ismert nyomozókként viselkedve. Habár ez természetesen nem vonatkoztatható vissza a műfaj fogyasztóinak egészére. Viszont tagadhatatlan, hogy az emberek csak úgy mint egy puzzle-t, szeretik kibogozni ezeket a rejtélyes eseteket.

Szintén a műfaj népszerűségéhez visszavezethető tényező, az empátia illetve az áldozatokkal és hozzátartozóikkal való együtt érzés. Rachel Fairburn például ezt a tulajdonságot elsősorban a nőkre vezeti vissza, true crime tartalmakban szereplő áldozatok nemek arányát tekintve, pedig érthető, hogy ők jobban tudnak azonosulni a hozzájuk hasonló emberek sorsával. (BBC, 2021) Véleményem szerint ez azonban nem csak a nőkre jellemző, hanem az összes fogyasztóra kiterjeszhető tendencia. Az érzelmi reakciók és az áldozatokkal való azonosulás teszi lehetővé, a true crime fogyasztókat tekintve, hogy mélyebben megérthessék az áldozatok tragikus történeteit. Ezt a tulajdonságot igazolja, például podcast műsorok esetében, amikor a házigazdák gondolatokkal ruházzák fel az áldozatokat. Még ha valójában nem is tudhatjuk, mit gondolhattak az esetleges támadás időpontjában. Ez a fajta érzelmi aláfestés, segít megérteni a hallgatóknak, az áldozatokban lefolyó érzelmi reakciókat, akkor is ha ez nem lehet teljes mértékben pontos, mivel egyszerűen lehetetlen tudnunk, hogy az áldozatok érzelmileg min mentek pontosan keresztül.

A rossz hírek jó hírek koncepciója egy régóta ismert, és sokak által kutatott jelenség a média világában, és a koncepció levezethető a true crime műfajára is. Pamela Shoemaker a televízióban megjelenő rossz hírek dominanciáját azzal magyarázza, hogy az emberek hosszú evolúciós múltja során létkérdés, és a sikeres adaptációnak az előfeltétele volt, hogy elődjaink megfelelően tudjanak reagálni a környezet eseményeire. Ez pedig a külső veszélyforrások aktív

keresését jelentette. (Shoemaker, 1996) A média hajlamos arra, hogy negatív eseményekre, bűncselekményekre, és tragédiákra összpontosítson, ez a koncepció pedig szintén érzékelhető a true crime esetében. Minél tragikusabb egy bűncselekmény, fizikailag minél közelebb van, vagy minél inkább az emberek saját körülményeire vezethető vissza, annál inkább felhívja a műfaj fogyasztói figyelmét, mind a televízió és a true crime esetében. (Péter, 2005) Amikor magas szintű félelmet tapasztalunk, gyakran törekszünk arra, hogy szembe nézzünk ezekkel a problémákkal, hogy megpróbáljunk a lehető legjobban felkészülni ezekre az esetleges helyzetekre. Az emberek vágnak arra, hogy enyhítsék a félelmeiket ezekkel a tragédiákkal kapcsolatban. A tudás hatalmat jelent. A „mi lenne ha” érzés, és a legrosszabb lehetséges történésektől való félelem miatt az emberek megszeretnék érteni, például hogy egyes emberek miért hajtanak végre ilyen borzalmas bűncselekményeket. A „szörnyetegek” pszichéjét és viselkedését jobban megértve pedig hatékonyabban figyelhetnek ezekre az elrettentő jelekre. Sokan szembe akarnak nézni ezekkel a félelmekkel, aminek köszönhetően minél többet szeretnének megtudni ezekről a borzalmas bűncselekményekről. (BBC, 2021)

6.2 True crime népszerűsége a nők körében

Klasszikus nemi sztereotípiákat tanulmányozva, feltételezhetnénk, hogy inkább a férfiak találják érdekesnek ezeket a véres true crime tartalmakat. Hiszen számos kutatásban kimutatták, hogy a férfiak nagyobb százalékban mutatnak erőszakos és agresszív viselkedést. Egy ilyen koncepció a "fiatal férfi szindróma" az evolúciós pszichológiában, amely szerint a fiatal férfiak versengő, kockázatvállaló és néha agresszív vagy erőszakos viselkedést mutatnak, amely azzal magyarázható, hogy az evolúciós nyomások olyan viselkedési mintázatokat alakítottak, amelyek előnyösek voltak az ősi környezetben való túlélés és a szaporodás szempontjából. (Wilson, 1985) A nők bizonyítottan többet fogyasztanak true crime tartalmakat. 2022-ben az Egyesült Államokban készült felmérés alapján a podcast-hallgatók körében a nők majdnem kétszer nagyobb valószínűséggel hallgattak rendszeresen true crime podcastokat, mint a férfiak. Még a kutatásban résztvevő nők 44%-a mondta azt, hogy hallgat true crime podcastokat, addig a férfiaknak mindösszesen csak 23%-a válaszolta ugyanezt. (Naseer, 2023) Az egyik leghíresebb, és Magyarországon is népszerű bűnügyekkel foglalkozó televíziós csatorna producerei szerint, a Discovery ID nézőinek csaknem 80%-a nőkből áll, amely szintén a műfaj női dominanciáját mutatja. (Schlesinger, 2024)

Buss David amerikai pszichológus szerint az evolúciós túlélési stratégiák közé tartozik az emberek gyilkosságok iránti megszállottsága is. Más szóval, azáltal, hogy az emberek megismerik a gyilkosok motivációját, a gyilkosságok körülményeit, megismerik azokat a módokat is, amelyekkel megelőzhetik, hogy ennek áldozataivá váljanak. Szerinte az emberek érdeklődése a gyilkossági esetek iránt, valójában a saját evolúciós, önvédelmi mechanizmusaikból ered. (Buss, 2005) A megtörtént tragédiák feldolgozásai kiemelt hangsúlyt fektetnek az emberi psziché sötétebb oldalának megértésére. A hosszú formátumú médiatartalmak által, az érdeklődők beletást nyerhetnek a „szörnyetegek” motivációjába, és végig követhetik a tragédiákhoz vezető eseményeket. Ezzel pedig felfigyelhetnek olyan viselkedési mintákra, amely egyfajta figyelmeztető hatással lehetnek új emberek megismerése során.

McDonald, a nők szexuális erőszakot kerülő, önvédelmi mechanizmusával magyarázza a true crime iránti érdeklődésüket. Szerinte ők sokkal jobban félnek attól, hogy valamilyen erőszakos bűncselekmény áldozatává válhatnak. Továbbá szintén ezt az elméletet erősíti, hogy általában nők a true crime tartalmak áldozatai. Ez alapján pedig elképzelhető, hogy a nők akár tudat alatt, de tudni szeretnék hogyan ne váljanak bűncselekmény áldozataivá. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége (FRA) reprezentatív felmérése alapján az Európai Unióban 15 éves kor felett, minden harmadik nő tapasztalt már fizikai és vagy szexuális erőszakot. Legyen ez párkapcsolaton belüli, vagy idegenek általi. (Európai Unió FRA, 2014)

1. táblázat: Nők, akik 15 éves koruk óta tapasztaltak fizikai és vagy szexuális erőszakot, korosztály alapján.

Korcsoport:	Párkapcsolaton belüli erőszak (%)	Idegenek általi erőszak (%)
18 - 29	20	26
30 - 44	23	23
45-59	23	21
60+	19	17

Forrás: Saját szerkesztés Európai Unió FRA, 2014 alapján

Az 1. táblázatban megfigyelhető, hogy az idegenek általi erőszak legveszélyeztetettebb csoportja a 18-29 éves korosztály. A Pew Research Center felmérése alapján pedig pont a 18-29 éves korosztályból hallgatnak a legtöbben rendszeresen true crime podcastokat. (Naseer, 2023) Ezt a statisztikát látva, logikus, hogy miért pont ez a korosztály félne a legnagyobb arányban az erőszakos bűncselekményektől.

Melissa McDonald tanulmánya azt mutatja, hogy a true crime fogyasztói többségben nők, illetve a true crime tartalomgyártóinak többsége is nő. Még az általános podcast-hallgatók 57%-a férfi, addig a true crime podcastok hallgatói sokkal nagyobb százalékban nőkből állnak. Mint például a „My Favorite Murder” podcast esetében, amelynek rajongói tábora 80%-ban nőkből áll. (McDonald, 2021) Ebben nyilvánvalóan közrejátszik, hogy a podcast házigazdái is nők, és egy feminin közönséget szólítanak meg, ezáltal pedig női szemmel kommentálják, a többségben erőszakos bűnügyeket.

2. táblázat: A 10 legnépszerűbb podcast, műsorvezetőinek neme

sorszám	podcast neve	műsorvezető/műsorvezetők neme
1.	Crime Junkie	nők
2.	Dateline NBC	férfi és nő
3.	Casefile True Crime	férfi
4.	Morbid	nők
5.	My Favorite Murder	nők
6.	Serial	nő
7.	Darknet Diaries	férfi
8.	The Deck	nők
9.	48 Hours	nő
10.	Redhanded	nők

Forrás: Saját szerkesztés Podchaser, 2024 alapján.

A 2. táblázaton olvasható adatok a Podchaser podcast adatbázis, 2024-es felmérését vették alapul, és a 10 legnépszerűbb true crime podcastot vizsgálja. Saját kutatásom során megkerestem, hogy ezeknek a podcastoknak milyen arányban nő a műsorvezetői. Vizsgálatom eredményeként megállapítottam, hogy a listán szereplő produkcióból 8 műsornak legalább az egyik műsorvezetője nő volt. A teljes listán szereplő 25 podcastot vizsgálva pedig, 18 műsornak legalább az egyik házigazdája volt nő. Amely összefüggésben van és visszavezethető a női hallgatók arányára is, hiszen a 25 legismertebb podcast hallgatóinak, szintén a Podchaser felmérése alapján, 61%-a nő (Podchaser, 2024) Feltételezhető, hogy a női házigazdák egy feminin hallgatóságot vonzanak. Azonban, ha erre nem lenne igény, nem jöhetett volna létre ennyi nő által irányított true crime podcast műsor sem.

Amanda M. Vicary és R. Chris Fraley szerint is a nők érdeklődése, a bűncselekményektől való félelmükben rejlik, számos kutatás kimutatta, hogy a nők jobban félnek attól, hogy bűncselekmény áldozataivá válhatnak. (Vicary, 2010) Angliában és Walesben végzett felmérés

alapján például a nők 23%-a válaszolta azt, hogy „nagyon aggódik” hogy valamilyen bűncselekmény áldozatává válik, még a férfiak esetében csak 8% válaszolta ugyanezt. (Allen, 2006) Akkor vajon a nők önvédelemből, túlélési tippeket keresve fogyasztanak true crime tartalmakat?

Amanda M. Vicary és R. Chris Fraley kutatása a true crime könyvek népszerűségét vizsgálja a nők körében, illetve a műfaj önvédelmi tulajdonságát, még hozzá könyvek különféle jellemzőinek manipulálásával. Ehhez öt kutatást végeztek, mind a valódi bűnügyeket feldolgozó könyvek esetében. Mivel ez az egyik legjelentősebb kutatás ebben a témában, továbbá számos szakirodalom forrásaként szolgált, fontosnak tartom a vizsgálatok bemutatását, és eredményeinek ismertetését.

Az első kutatás során az Amazon.com true crime könyvekre és a háborús könyvekre beérkező vélemények nemi arányát hasonlították össze, és megállapították, hogy a valós bűncselekményt feldolgozó könyvek értékeléseinek 70%-át nők írták. Még a háborúban játszódó, háború témájú könyvek esetében a vélemények 80%-a férfi olvasóktól érkezett. (Vicary, 2010)

A második kutatás során a résztvevőket arra kérték, hogy képzeljék el magukat egy könyvesboltban, ahol lehetőségük van egy ingyenes könyv kiválasztására. A felmérésben résztvevők két könyv összefoglalóját kapták meg, és arra kérték őket, hogy válasszanak ezekből az opciókból egyet. Összesen három könyv szerepelt a kutatásban, néhányan a következő két könyv közül választhattak: „Violence in Paradise: A True Account of the Murders That Shocked Hawaii”, ami két meggyilkolt nő valódi tragédiáját írja le, vagy a „Dangers of War: A True Story of an Army Unit Serving in the Gulf War”, ami két női katona küldetéseit meséli el a Perzsa-öbölben. Más résztvevők a már fentebb is említett, meggyilkolt nők valós történetét leíró könyv, „Violence in Paradise” és a „Dangerous: The True Story of L.A. Gang Members” könyv közül választhattak. Az utóbbi könyv két fiatal nő élményeit meséli el egy bűnbanda tagjaként. Mindhárom könyv összefoglalója tartalmazta azt, hogy a könyvek főszereplői nők. Ez tehát nem befolyásolhatta választásukat. A résztvevőkkel megosztották a könyvek címét, illetve egy rövid leírást kaptak a könyv cselekményéről. A kutatás eredményeként, a résztvevő nők 77%-a választotta a true crime könyvet, még csak 23%-uknak esett a választása a háborús könyvre. A férfi résztvevők körében sokkal kiegyenlítettebb volt az eredmény, 51%-uk választotta a true crime könyvet, 49%-uk pedig a háborús könyvet. Hasonlóan, a nemek nem egyforma valószínűséggel választottak a true crime, illetve a bűnbanda könyv között. A női résztvevők 73%-a a true crime könyvet preferálta, még

csak 27%-uk választotta a banda könyvet. A férfi résztvevők körében a true crime könyvet választók aránya ebben az esetben jóval magasabb volt, pontosan 57%, azonban ez az arány még mindig nem olyan jelentős, mint a nők esetében. Az első két kutatás alapján kijelenthető, hogy a férfiak nagyobb arányban olvasnak háborús könyveket a nőkhöz képest, a nők pedig inkább olvasnának megtörtént bűneseteket bemutató könyveket. (Vicary, 2010) Ezt a tendenciát elemezve, szerintem akárcsak a hírek esetében, az emberek jobban érdeklődnek olyan események iránt, amelyek közelebb állnak hozzájuk. Elképzelhető a férfiak esetében is, hogy pont emiatt az önvédelmi mechanizmus miatt inkább választanának háborús témájú műveket. Úgy érezhetik, hogy a háború, nagyobb veszélyt jelenthet rájuk. A történelem során, a háborúkban való részvétel jellemzően a férfiakat érinti, ezért lehetséges, hogy ők többet gondolkodtak azon, hogy mi lenne egy esetleges háború esetén. Ellenben a nőkkel, akik sokkal nagyobb százalékban elszenvedői erőszakos bántalmazásoknak, és szinte gyerekkoruk óta arra nevelik őket, hogy tartsanak az idegenektől és vigyázzanak magukra. (BBC, 2021)

A harmadik kutatás során a nők motivációjára voltak kíváncsiak, a true crime tartalmak fogyasztását illetően. Pontosabban a true crime önvédelmi motivációját akarták vizsgálni. A résztvevőket arra kérték, hogy válasszanak a „Danger in Denver: The True Story of an Escape from a Killer” és a „Turmoil on Thunder Trail: The True Story of a Confrontation with a Killer” könyvek között. Az egyik könyv összefoglalójában szerepelt az az információ is, hogy az áldozat egy interneten olvasott szabadulási technika segítségével tudott megmenekülni, és ennek köszönhetően volt képes eloldani a kezére tett bilincset. A másik könyv összefoglalója is tartalmazott információt arról, hogy az áldozat megmenekült, de nem említette ennek az internetes trükknek a használatát. Minden résztvevő esetében csak az egyik könyv leírásában szerepelt az, hogy a túlélő egy interneten tanult trükk segítségével szabadult meg, míg a másik könyv leírásában csak az szerepelt, hogy az áldozat megmenekül. Annak érdekében, hogy a könyvek címe se befolyásolja a kutatás eredményét, a kutatás felében a trükk a „Danger in Denverben” könyvben szerepelt, még a másik felénél a „Turmoil on Thunder Trail”-ben. A női résztvevők 71%-a választotta azt a könyvet, amelyben említésre került ez az interneten tanult szabadulási technika még 29%-uk a másik, erre nem utaló könyvet választották. A férfiak esetében, a kutatásban résztvevők közel egyenlő arányban választották az extra információt tartalmazó könyvet, összesen 66%, még 34%-uk a másik, szabadulási trükköt nem említő könyvet választotta. A kutatás során megállapítható, hogy a nők nagyobb eséllyel választottak olyan

könyvet, amelyben úgy érzik, hogy tanulhatnak. Még a férfiak esetében, erre nem volt ennyire látványos tendencia. (Vicary, 2010)

Az utolsó kutatás kapcsán a résztvevőknek ismét két könyv közül kellett választania. Ebben az esetben, a könyv áldozatának nemei voltak manipulálva. Ezen kutatás célja tehát az volt, hogy vajon a férfiak és nők egyenlő arányban választanak-e velük azonos nemű áldozatokat ábrázoló könyveket? A felmérés eredményeként ebben az esetben is a nők és a férfiak eltérő valószínűséggel választottak könyveket. A női résztvevők 59%-a választotta azt a könyvet, amelyben női áldozat szerepelt, még 41%-uk preferálta a férfi áldozattal rendelkező könyvet. A férfi résztvevők között pedig továbbra is sokkal egyenlőbb volt a válaszok közötti megoszlás. 52%-uk választotta azt a könyvet, amelyben női áldozat szerepelt, tehát nem is kifejezetten a saját nemüket ábrázoló könyvet részesítették előnyben, mivel csak 48%-uk választotta a férfi áldozatról szóló true crime könyvet. (Vicary, 2010)

6.3 True crime mint etikai dilemma

A true crime műfajának bemutatása nem teljes, az etikai dilemmák megvitatása nélkül. Mivel a zsáner nagyon érzékeny témákkal foglalkozik, és gyakorlatilag tragikus emberi sorsokat alakít át médiatartalmakká. Nehéz megmondani, hogy egyáltalán létezik-e etikus true crime, saját álláspontom szerint, egészen a kezdetek óta egy kizsákmányoló műfajról beszélhetünk, hiszen valós áldozatok történeteit alakítják át nézők/hallgatók által fogyasztható, szórakoztató művekké.

Az elsődleges etikai kihívás az áldozatok és hozzátartozóik magánéletének tiszteletben tartása, és a kegyeleti jog kérdése. Gyilkossági esetekben például lehetetlen az áldozatok hozzájárulásának kérése, de még ha az áldozat hozzátartozói bele is egyeznek a tartalmak elkészítésébe, az áldozat hozzájárulása nélkül megkérdőjelezhető, hogy ez elegendő-e. A legtöbb esetben az áldozatok családtagjai például nem is tudnak arról, hogy a szerettük tragédiájából sorozatot, vagy dokumentumfilmet készítenek. Egy friss példa a 2022-ben megjelent, „*Szörnyeteg: A Jeffrey Dahmer-sztori*” sorozattal kapcsolatos, hiszen a Dahmer áldozatainak családtagjait egyáltalán nem informálták a produkció készítéséről. Főleg ilyen hírhedt, és sokak által ismert tragédiák esetében a családtagok sebhelyeit újra és újra felszakítják a megannyi feldolgozások létrehozásával. (Liu, 2024) Ahogy ezt röviden a podcastok ismertetése során említettem, főleg az internetes tartalmak esetében a tartalomgyártók újra és újra ugyanazokat a megtörtént eseteket ismertetik. Felkapott ügyek esetében, akár több ezer feldolgozás is készülhet egy adott

bűncselekményről. Ilyen helyzetekben lehetetlen, hogy vagy az áldozat, vagy a hozzátartozóik beleegyezzenek minden egyes tartalom elkészítéséhez. Mi több már az is felkavaró lehet, ha ilyen kérésekkel keresik fel őket, például egy tragikusan elvesztett családtagjuk kapcsán.

Egy másik megosztó kérdés az áldozatok anonimitásának megtartása. A true crime történetek áldozatainak nevét, életkorát, családi hátterét a legtöbb esetben nyilvánosságra hozzák, mi több fontos részét képezik ezen tartalmakban az áldozatok karakterének bemutatása. Mint az a „Rotten Mango” podcast esetében is elmondható, a tartalomkészítők gyakran minimális források alapján adnak kitalált jellemzéseket a történetekben szereplő emberekről. Személyes feltételezéseik alapján gyártják az áldozatok gondolatait és érzelmeit a tragédiák lefolyása alatt, ami, ha csak nem az áldozatok visszaemlékezése alapján készült, biztosan nem lehet teljes mértékben hiteles. (Liu, 2024)

Szintén fontos etikai kérdés, a bűncselekmények idealizálásának elkerülése, és az elkövetett bűncselekmények és az elkövetők dicsőítésének dilemmája. Mennyire etikus megosztani például pont ilyen hírnévre, és figyelemre vágó elkövetők identitását? Továbbá mennyire lényeges az elkövetők gyermekkorának, pszichéjének, és karakterének ismertetése? Egy elrettentő, de valós példa az interneten található, sorozatgyilkosokat és hírhedt bűneseteket ábrázoló ruházati cikkek, gyertyák, bögrék, és egyéb termékek sokasága. Amelyek egy egyszerű Google keresést követően bárki által megvásárolhatóak. Ennek a médiafigyelemnek köszönhetően, a legborzalmasabb sorozatgyilkosok is, közismert emberekké válnak. A 2019-ben megjelent Zac Efron által játszott Ted Bundy sorozatgyilkos életéről szóló filmadaptáció megjelenése, például megannyi, a fiatalok körében népszerű, TikTok trendhez vezetett. Amelyekben a felhasználók egyfajta szerepjátékként, úgy tettek mintha Bundy következő áldozatai lennének, vagy éppen a sorozatgyilkos szerepébe bújtak. Ez pedig mondanom sem kell, hogy nagyon kártékony a valós áldozatokra nézve, és eltörli az ő nagyon is valós tragédiáik borzalmait. (MTV, 2019)

Előző példámhoz kapcsolódóan sokak által vitatott még a true crime tartalmak monetizációja. A leghíresebb internetes tartalomgyártókat vizsgálva, többségük beleintegrálja tartalmukba ezeket a szponzorációs szegmenseket. Többségben a YouTube videók, és podcast műsorok kezdete előtt beszélnek, a videót szponzoráló cégről, de vannak olyan tartalomgyártók is, akik a történetek mesélését megszakítva mutatják be ezeket a márkákat, egy teljesen más hanglejtésben. A szponzorációkon kívül, lehetőségük van a tartalmak készítőinek reklámokon keresztül pénzhez jutniuk. Ez a probléma azonban nem csak az internetes tartalmakat érinti,

általánosságban nagy dilemmát okoz, hogy mennyire erkölcsös más tragédiáján keresztül profithoz jutni. Továbbá nagy kérdés, hogy mennyire illetné meg például az áldozatok hozzátartozóit a bevételek egy bizonyos százaléka.

7. PRIMER KUTATÁS:

7.1 Kutatás ismertetése

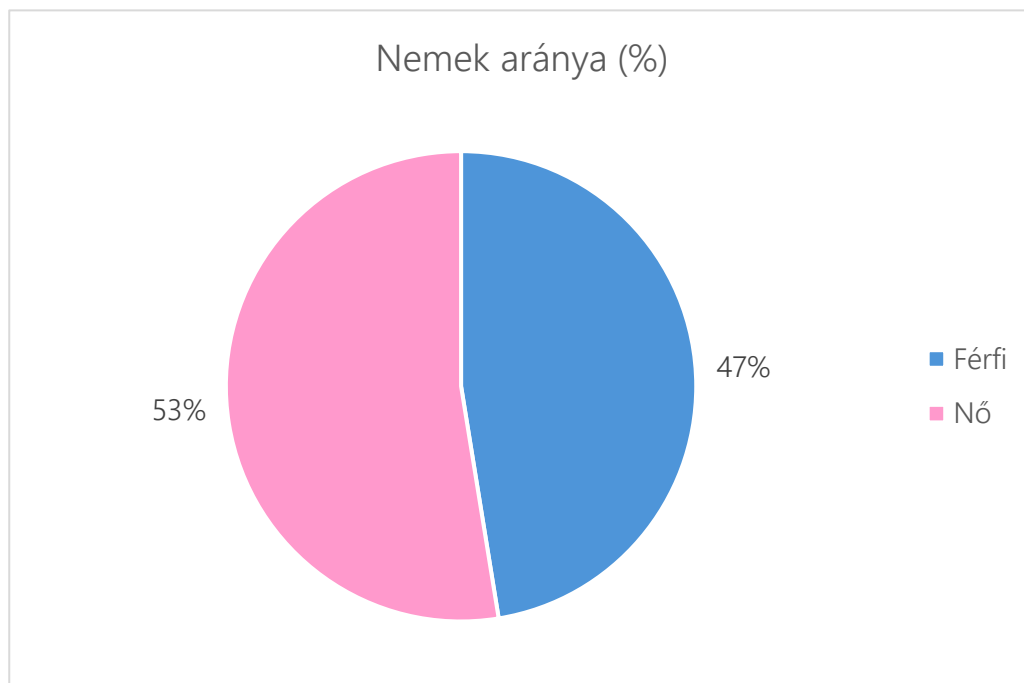
Mivel a műfaj vizsgálata során nem találtam Magyarországon végzett felmérést. Saját primer kutatásommal a magyarországi true crime médiatartalmat fogyasztóinak, a műfajjal kapcsolatos preferenciájának elemzése volt a célom, nemek illetve a korosztályok közötti különbségekre összpontosítva. A sikeres kutatás érdekében fontosnak tartottam, hogy minden nemtől minimum 100 kitöltés érkezzon, hogy releváns konklúziót vonhassak le a válaszaikból. Több kérdés esetében is szeretném a válaszok arányát mind nem, és korosztály szempontjából megvizsgálni. A szekunder kutatásomat alátámasztó, adatokat keresve.

A vizsgálathoz szükséges információk begyűjtéséhez, az anonim kérdőívet találtam a legalkalmasabb módszernek, amelyet az interneten keresztül tettem elérhetővé. A kérdőívemet összesen 215 ember töltötte ki, és mivel főként a true crime műfaj iránt érdeklődők véleményére voltam kíváncsi, ezért a kérdőív elején igyekeztem kiszűrni a megtörtént bűncselekményekről szóló tartalmak fogyasztóit, egy egyszerű eldöntendő kérdéssel. Ezután az emberek műfajjal kapcsolatos szokásaira voltam kíváncsi, illetve az érdeklődésük mögött álló motivációkra, amelyet összehasonlíthatok az Amerikában végzett kutatások eredményeivel. A kérdéseim többsége zárt kérdés volt, viszont egyes esetekben, további válaszlehetőséget is megadtam, ha a kitöltők egyik opcióval sem értettek teljesen egyet.

Nyílt kérdések megválaszolását nem tettem kötelezővé, csupán a kedvenc true crime tartalmuk és tartalomgyártójukra voltam kíváncsi, amennyiben a kitöltőknek volt ilyen, és megszerették volna osztani velem. Viszont ezzel nem olyan sok kitöltő élt, illetve nem mutatott jelentős tendenciát, így végül úgy döntöttem, hogy kihagyom a primer kutatásom vizsgálata során. A kérdőív lezárásaként a műfaj etikusságára voltam kíváncsi, a műfaj fogyasztóinak véleménye alapján, hiszen ezzel kapcsolatban külföldi kutatásokkal sem találkoztam. Ezért nagyon érdekelt, hogy a magyar true crime fogyasztóknak mi a műfaj etikájával kapcsolatos véleménye.

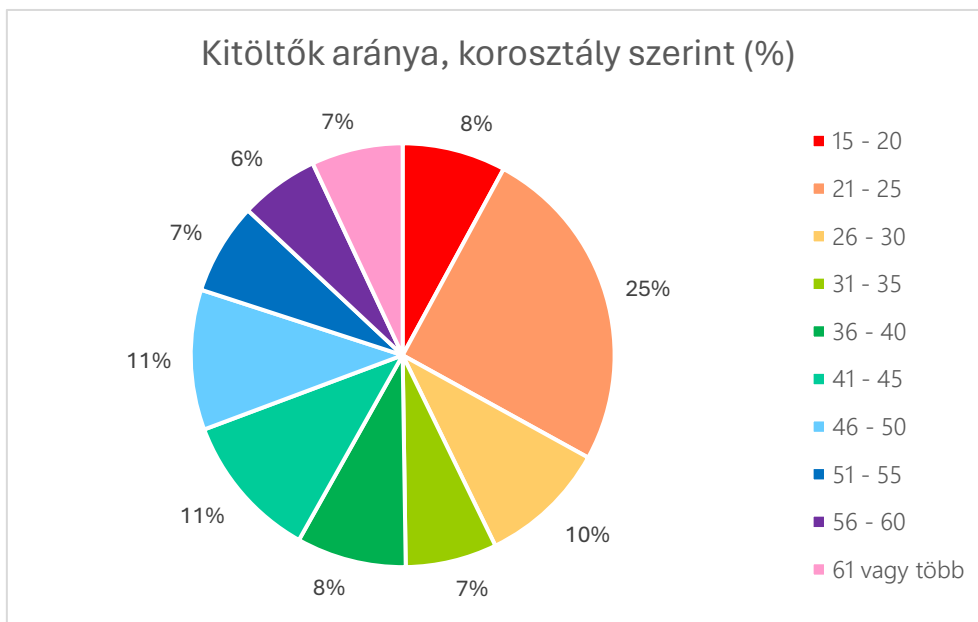
7.2 A kutatás demográfiája

A kérdőívet összesen 102 férfi és 113 nő töltötte ki, amely százalékos felosztásban a 2. ábrán található. A kutatásom kérdőívét 53%-ban nők és 47%-ban férfiak töltötték ki, összességében tehát a kérdőívet több nő töltötte ki, amely a szakdolgozatom témájának célkitűzését illetően előnyös volt számomra, hiszen elsősorban a női true crime fogyasztók motivációjára szeretnék választ kapni. Ez az arány nem olyan jelentős azonban, hogy a válaszok eredményeit megtévesztően befolyásolja.

2. ábra Nemek aránya (saját szerkesztés)

A 3. ábrán a kutatásban résztvevő személyek életkorának aránya látható. Minden feltüntetett korosztálytól érkezett válasz, ugyanakkor a kitöltők többsége 21 - 25 év közötti személy volt. Pontosán a kutatásban résztvevőknek 25%-a, amely szám szerint 54 fő. Ahogy a szakirodalmi elemzésemben is tapasztaltam ez a korosztály a true crime műfaj elsődleges fogyasztói. Ezt követte 11 - 11 százalékkal a 41 – 45 és a 46 -50 év közöttiek csoportja. A legkevesebb válasz az 56 – 60 év közötti korosztálytól érkezett, itt összesen 13 személy adott választ a kérdéseimre.

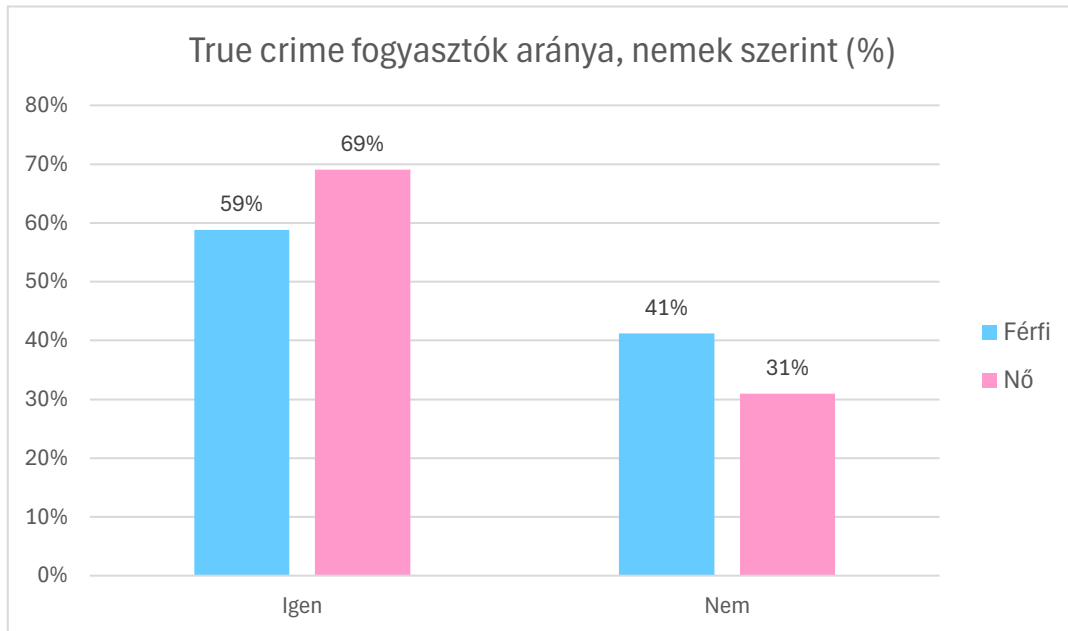

3. ábra Kitöltők aránya, korosztály szerint (saját szerkesztés)

Fontos szempont volt a kérdőívet kitöltők korosztályának meghatározása, hiszen elengedhetetlennek tartottam megállapítani, hogy Magyarországon melyek azok a korosztályok, akik többségben ilyen tartalmakat fogyasztanak. Meg akarom határozni, hogy a nemek és korosztályok arányát tekintve vannak-e lényeges eltérések? Szekunder kutatásom során több forrásban is azt olvastam, hogy a true crime egy többségben nők által dominált műfaj, és hogy ez az érdeklődők nemi arányában is megmutatkozik. Saját felmérésem során is mindenképpen vizsgálni akartam, ezeket az arányokat a magyarországi true crime fogyasztók körében.

7.3 A true crime népszerűségének vizsgálata

A kérdőív elején egy kérdéssel szűrtem ki a true crime fogyasztók megoszlását. A kérdésem pontosan az volt, hogy „Szokott a true crime műfajába sorolható tartalmakat fogyasztani? (Sorozat, film, podcast, YouTube videó, könyv... stb.)”. A kérdésre beérkezett válaszok aránya a 4. ábrán látható, amelyeket végül nemek szerinti százalékos megoszlásban ábrázoltam.

4. ábra True crime fogyasztók aránya, nemek szerint (saját szerkesztés)

Ahogy ez a diagrammon is látszik a nők nagyobb arányban válaszoltak igennel, a fent említett kérdésemre. 69%-uk mondta azt, hogy néz true crime tartalmakat, és 31%-uk válaszolta azt, hogy nem. Ehhez képest a férfiak 59%-a válaszolt igennel, és 41%-uk mondta azt, hogy nem néz true crime tartalmakat. A szekunder kutatásom során bemutatott tendenciával tehát a kutatásom eredménye is megegyezik. A nők valóban magasabb arányban érdeklődnek a true crime iránt. A kutatásomat, és a zsáner relevanciáját tekintve egy szintén kedvező, és a külföldi felmérésekkel azonos eredmény, hogy a kitöltőknek 64%-a válaszolta azt, hogy szokott true crime tartalmakat fogyasztani, ami a műfaj magyarországi népszerűségét bizonyítja.

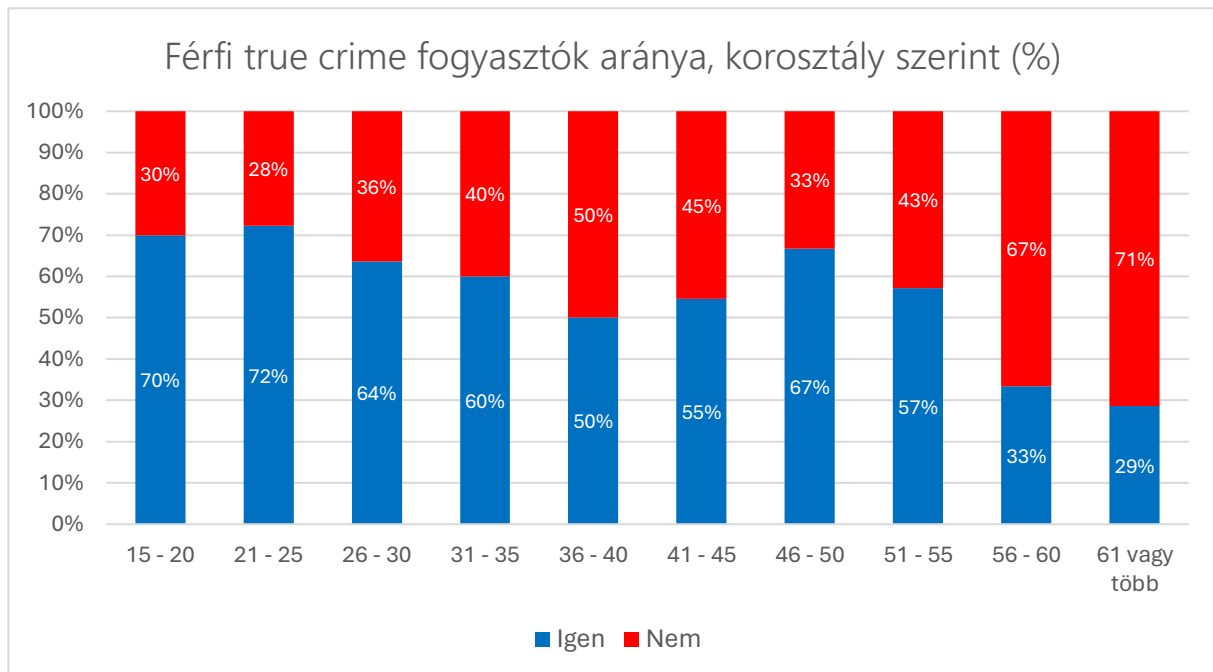
Az 5. ábrán a true crime iránt érdeklődők korosztályának százalékos aránya látható, mivel később szeretném külön nemek szerint elemezni a true crime iránt érdeklődők korosztályának megoszlását.

5. ábra True crime fogyasztóinak aránya, korosztály szerint (saját szerkesztés)

A beérkezett eredmények vizsgálása során fontosnak tartottam, az összes kitöltő arányát figyelembe venni, az adatok elemzését illetően. Ennek értelmében nem volt meglepő, hogy a true crime fogyasztók 27%-ban 21 – 25 év közötti személyek voltak, hiszen ők a kvantitatív kutatásom elsődleges kitöltői. Ennek ellenére fontos megemlíteni, hogy a Pew Center Reserch kutatása alapján is a 18 - 29 éves korosztály hallgat a legnagyobb arányban true crime podcastokat, tehát ilyen szempontból sem meglepő ez az arány. Kutatásomban ezt 12%-kal a 46 – 50 év közötti emberek csoportja követte, azonban részben ez is visszavezethető a kutatást kitöltők megoszlásával. Csupán 1-2 százalék eltérés volt mind a 15 – 20 és a 26 – 30 év közötti emberek korcsoportját tekintve. A beérkezett összes kitöltőt tekintve összességében, az 56 - 60 és a 61 éves és annál idősebb korosztálynál volt a legkevesebb true crime iránt érdeklődő. Ez szintén többségben a kutatásban résztvevők demográfiai megoszlását reflektálja, a true crime tartalmakat fogyasztók korcsoportjának arányát tekintve.

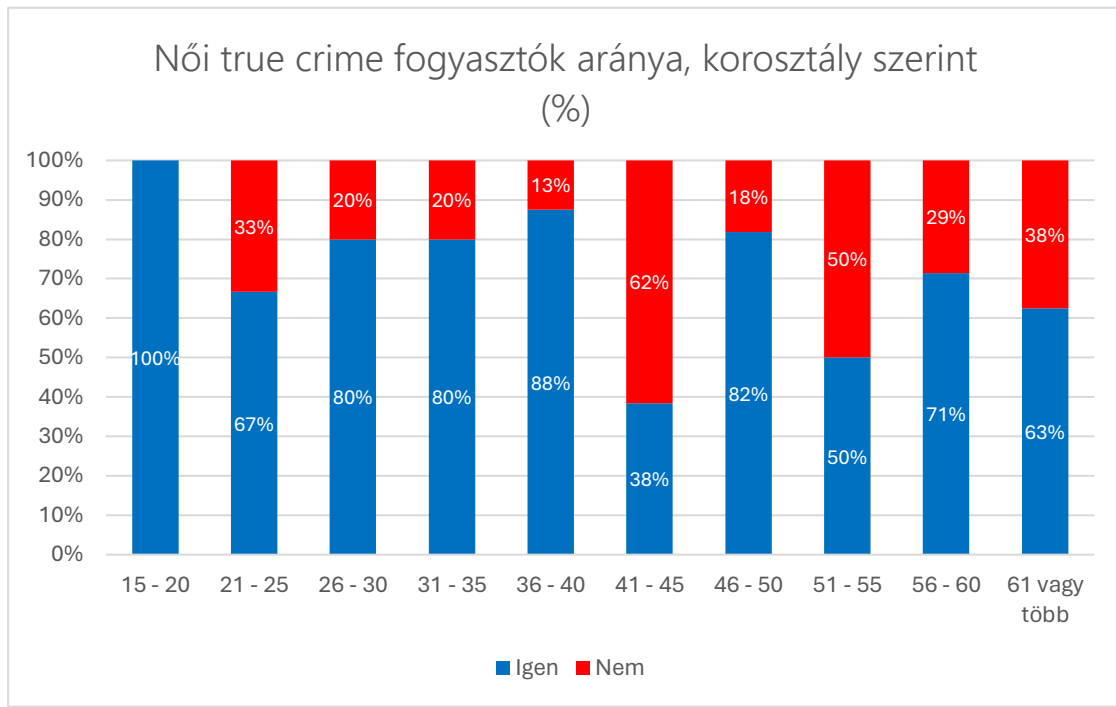
Nemek esetében, külön oszlop diagrammok segítségével szeretném szemléltetni a műfaj iránt érdeklődők, és a true crime iránt nem érdeklődők százalékos megoszlását, korosztályok alapján. Az összes kitöltő válaszában aránya a 4. ábrán is látható, de az alábbi diagrammokon korosztályok szerint szeretném elemezni a nemek közötti különbségeket a „Szokott a true crime műfajába sorolható tartalmakat fogyasztani? (Sorozat, film, podcast, YouTube videó, könyv... stb.)” kérdésre.

6. ábra Férfi true crime fogyasztók aránya, korosztály szerint (saját szerkesztés)

A 6. ábrán a férfi kitöltők válaszainak összesítése látható, és a kitöltők korcsoportjának a megoszlása. A férfiak esetében, egyrészt a kitöltők aránya miatt, visszautalva a szakdolgozatom 2. ábrájára, a 21 – 25 éves korosztály között voltak a true crime fogyasztóinak többsége, és a műfaj iránt érdeklődők megoszlása is itt volt az egyik legmagasabb. A legkevésbé érdekelt korcsoport a 61 vagy annál idősebbek csoportja volt, illetve az 56-60 év közöttiek, ahol többségben nem fogyasztanak true crime tartalmakat. Kiemelkedő értéket mutatott még a műfaj iránt érdeklődők szempontjából a 15 – 20, illetve a 46 – 50 évesek csoportja, hiszen mindkét korosztály szempontjából kiemelkedően magas volt az igennel válaszolók aránya.

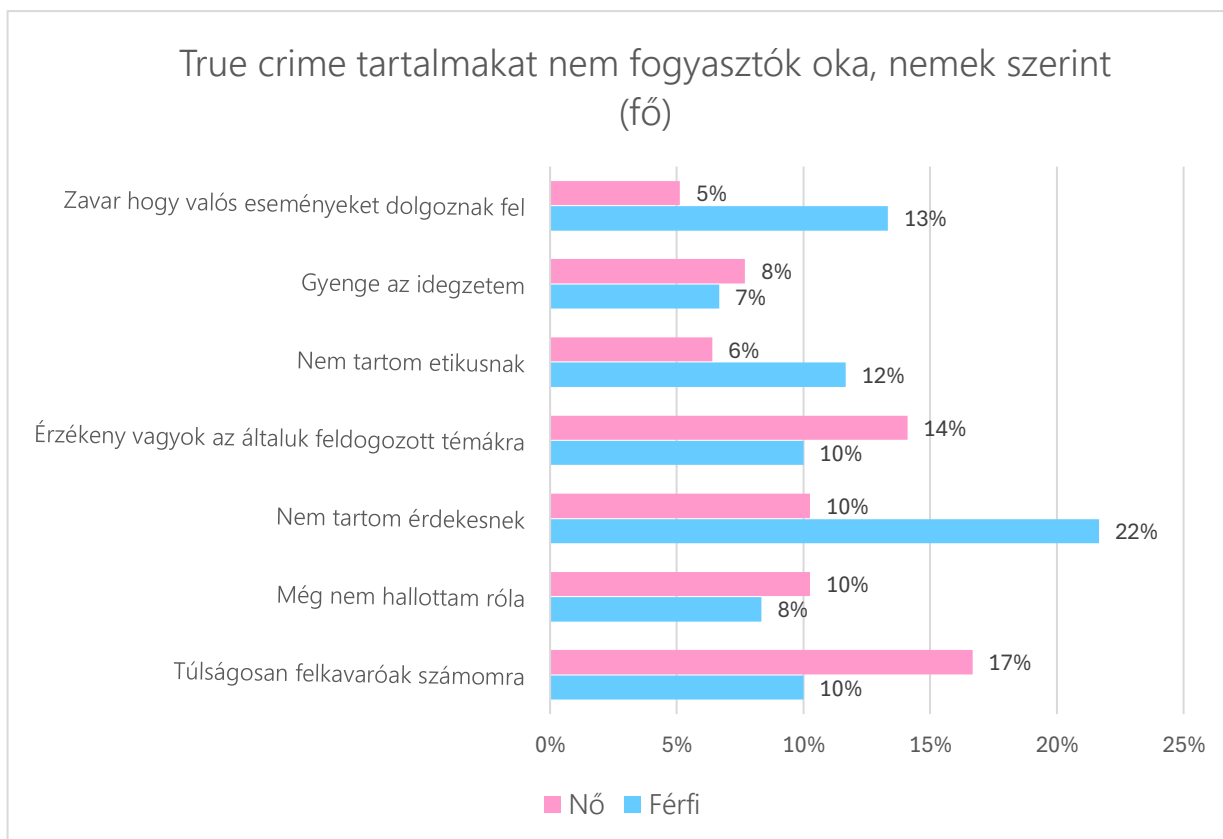
A 7. ábrán, a férfiakhoz hasonlóan, a női kitöltők válaszai láthatóak a korosztályuk alapján, százalékos megoszlásban. Első rápillantásra is érzékelhető, hogy a diagrammon sokkal kevesebb a „nem” válaszokat jelző piros oszlopok száma.

7. ábra Női true crime fogyasztók aránya, korosztály szerint (saját szerkesztés)

A nők esetében az igen, és nem válaszok arányát tekintve a 15 – 20 éves korosztály vezet, ahol minden válaszadó azt válaszolta, hogy szokott true crime tartalmakat fogyasztani. A nők esetében csak a 41 – 45 év közöttiek esetében válaszoltak többségben nemmel. Ez a férfiak eredményeihez képest meglepően magas arány volt, annak ellenére, hogy ettől a korosztálytól nem érkezett kimagaslóan sok kitöltés, a kérdőívem egészét tekintve. Nem számítottam ekkora eltérésre, pont ennek a korosztálynak az esetében. Meglepőnek találtam még, hogy az 56 – 60 és a 61 vagy annál idősebbek korcsoportjait vizsgálva is a nők többsége igennel válaszolt, ellenben a férfiak eredményeivel, amely a 7. ábrán látható. Ebben az esetben sem a kitöltők aránya miatt alakultak így a válaszok, hiszen mind két nem esetében majdnem egyenlő arányban töltötte ki ez a két korosztály a kérdőívemet. Megállapíthatjuk tehát, hogy a nők esetében sokkal magasabb arányban vannak 55 évestől idősebb, true crime tartalmakat fogyasztók.

Akik a kérdőívem során nemmel válaszoltak arra a kérdésre, hogy szoktak-e a true crime műfajába sorolható tartalmakat fogyasztani. Egy további kérdést tettem fel, hogy jobban megérthessem a válaszuk okát, a kérdésem pedig a következő volt, „Miért nem fogyaszt true crime tartalmakat?”. Lehetőségük volt a megadott válaszlehetőség közül többet is kiválasztani, illetve saját választ is megadhattak, ha a felsorolt opciókkal nem értettek teljes mértékben egyet, vagy valami egyéb gondolatot is hozzá kívántak fűzni a válaszukhoz. Ezzel csak egy női kitöltő élt, aki az etikai aggályait fejtette ki a műfajjal kapcsolatban, ennek értelmében ezt a választ is a „Nem tartom etikusnak” válaszlehetőséghez számoltam, mivel lényegében ezt fejtette ki részletesebben. A beérkezett válaszok arányát a 8. ábrán látható diagrammon szemléltetem, amelyben az összes kitöltést tekintve is láthatóak a leggyakoribb válaszok, illetve külön nemek szerint is ábrázolva vannak az esetleges eltérések.

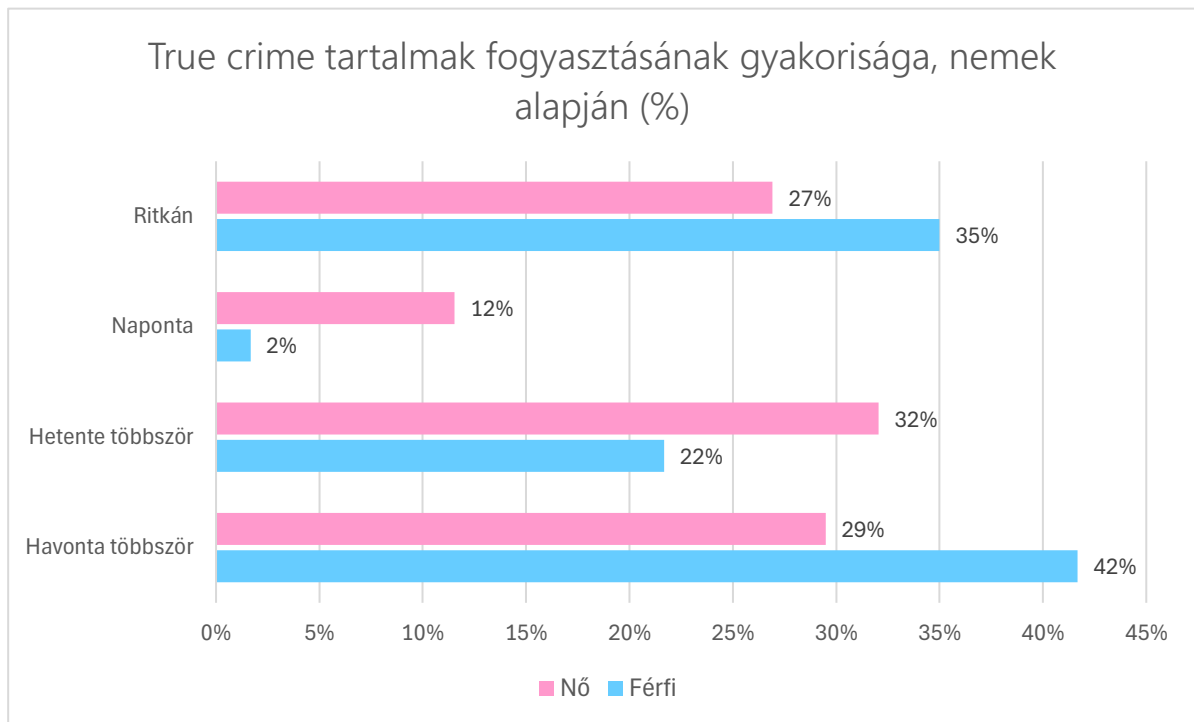

8. ábra True crime tartalmakat nem fogyasztók oka, nemek szerint (saját szerkesztés)

A diagrammon olvasható százalékok a nemek arányát jelzi, akik megjelölték az egyes válaszlehetőségeket. Többségben a férfiak nem tartották a műfajt érdekesnek, és többségük részben emiatt nem is szokott true crime tartalmakat fogyasztani. A legszembetűnőbb különbség, hogy a nők inkább a tartalom által feldolgozott témák miatt nem preferálták a true

crime műfajt. Például túlságosan felkavaróak számukra, vagy érzékenyek a műfaj által feldolgozott tragikus eseményekre. A férfiak esetében pedig úgy tapasztaltam, hogy inkább a műfaj egészével voltak kritikáik, például a legtöbben nem tartották érdekesnek, vagy zavarta őket, hogy valós eseményeket dolgoznak fel, és többségben a férfiak válaszolták azt is, hogy a műfajt nem tartják etikusnak. Habár ebben az esetben a többi válaszhoz képest nem beszélhetünk olyan kimagaslóan magas arányról. A nőket tekintve az etikusság aggályát a „zavar, hogy valós eseményeket dolgoznak fel” választ, a legkevesebben jelölték meg.

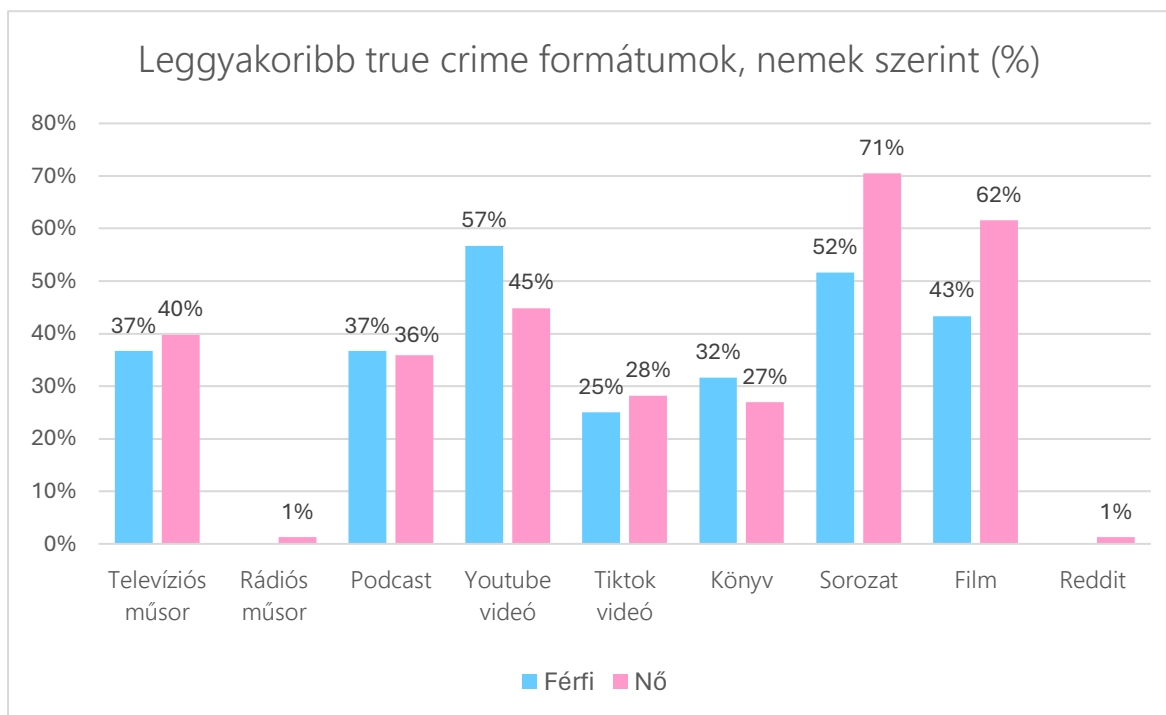
Szekunder kutatásom során több forrásban is azt olvastam, hogy a nők a true crime műfaj elsődleges fogyasztói, és hogy ebben az értelemben ők sokkal gyakrabban szokták ezt a műfajt nézni/hallgatni. A pew research center kutatása alapján, amerikában a podcast fogyasztók körében, a nők kétszer nagyobb valószínűséggel hallgatnak rendszeresen true crime podcastokat, mint a férfiak. (Naseer, 2023) Saját felmérésem során a kitöltőktől ennek értelmében azt kérdeztem, hogy „Milyen gyakran fogyaszt true crime tartalmakat?”. Négy válaszlehetőséget adtam meg opcióként, de itt is volt lehetőségük saját választ megadni, amellyel végül egy kitöltő sem élt. Ennek az eredményét a 9. ábrán szemléltetem.

9. ábra True crime tartalmak fogyasztásának gyakorisága, nemek alapján (saját szerkesztés)

Nem vártam el a kitöltőktől, hogy óra pontossággal mondják meg, hogy egy átlagos hónapban mennyi true crime tartalmat fogyasztanak. Ezért nem szám szerű adatokra voltam kíváncsi, csak betekintést akartam nyerni, hogy körülbelül milyen gyakorisággal találkoznak a műfajjal. A beérkezett válaszok valóban a Pew Research Center kutatásával megegyező tendenciát mutattak, hiszen kimagaslóan nagy arányban a női true crime fogyasztók választották azt, hogy hetente többször, és akár naponta is találkoznak a műfajjal, sőt a nők körében a leggyakoribb válasz a „hetente többször” volt, ezt az opciót a nők 32%-a választotta. Még a férfiak esetében a kitöltők többsége a „havonta többször” opciót jelölte meg, kimagaslóan magas arányban, pontosan 42%-ban. A nők esetében sokkal nagyobb volt az eloszlás a különböző válaszlehetőségek között, a férfiak esetében a „hetente többször” opciót, csak a kitöltők 22%-a jelölte meg, „Naponta” lehetőséget pedig mindösszesen 2%. Ellenben a nőkkel, ahol ezt 12% választotta.

Következő kutatási szempontom, a true crime fogyasztók preferenciáját vizsgálta, a műfaj formátumát tekintve. Az eredmények a 10. ábrán láthatóak, még hozzá a kitöltők nemi alapján, hogy közelebbről is megvizsgálhassam, mik a műfajnak a legnépszerűbb formái, és hogy ezek alapján esetleg felfedezhetőek nemi különbségek. A kutatásban résztvevő személyektől azt kérdeztem, hogy „Milyen formában szokott a true crime műfajával találkozni?”. Erre pedig lehetőségük volt több válaszlehetőséget is megjelölni, az általam megadott 8 opció közül, vagy szintén ebben az esetben is adhattak meg egyéb másik preferált médiumot, amit én esetleg nem soroltam fel.

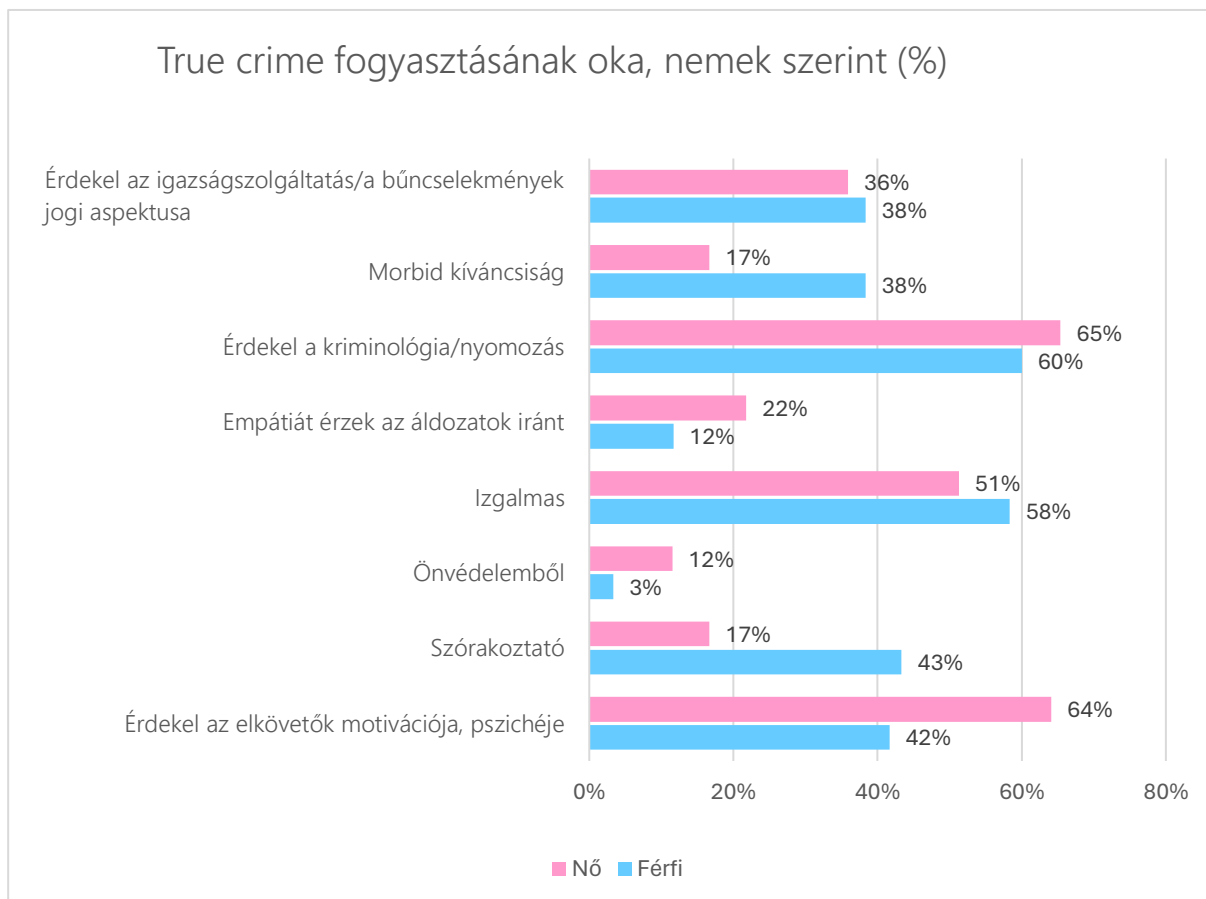

10. ábra Leggyakoribb true crime formátumok, nemek szerint (saját szerkesztés)

Meglepően a podcastok vizsgálatakor nem tapasztaltam kimagaslóan magas női érdeklődést, visszautalva a már sokszor említett pew research center kutatásához, ahol a felmérésben résztvevő nők 44%-a mondta azt, hogy rendszeresen hallgat true crime podcastokat, még a férfiak esetében csak 23%. (Naseer, 2023) Az összes beérkező válasz arányát tekintve pedig a saját felmérésem alapján a férfiak 37%-a jelölte meg a podcastot, mint preferált true crime formátum, a nők esetében pedig 36%. Csak nagyon minimális eltérést tapasztaltam tehát a nemek között. A legkimagaslóbb eltéréseket a sorozatok és filmek szempontjából tapasztaltam, ezt a két opciót sokkal több női kitöltő választotta, összességében pedig ezek voltak a true crime legnépszerűbb formátumai. Ezt a két opciót követte a YouTube videók, majd a televíziós műsorok,

amelyek az amerikai kutatásokban nagy jelentőséggel bíró podcastokat is megelőzte. Mivel a 2. táblázatomban látható, hogy az angol nyelvű podcastok többsége nők által vezetett, ez pedig a podcastok demográfiájában is reflektálódik. A kérdőívemre érkező válaszok, illetve a Spotify magyarországi podcast toplistáját vizsgálva 2024.04.17-én. (Spotify, 2024) Felmértem, hogy a magyar nyelvű podcast műsorok többségben pont férfi házigazdákkal rendelkeznek, például, a három legnépszerűbb magyar true crime podcast esetében is, amely a „Bűntények”, a „Random” illetve a „Sokkoló Akták”. Közös vonásuk, hogy mind férfi műsorvezetővel rendelkeznek. Ez alapján pedig feltételezhető, hogy a true crime podcast műsorok házigazdájának neme, befolyásolja az általuk megszólított nemek arányát is.

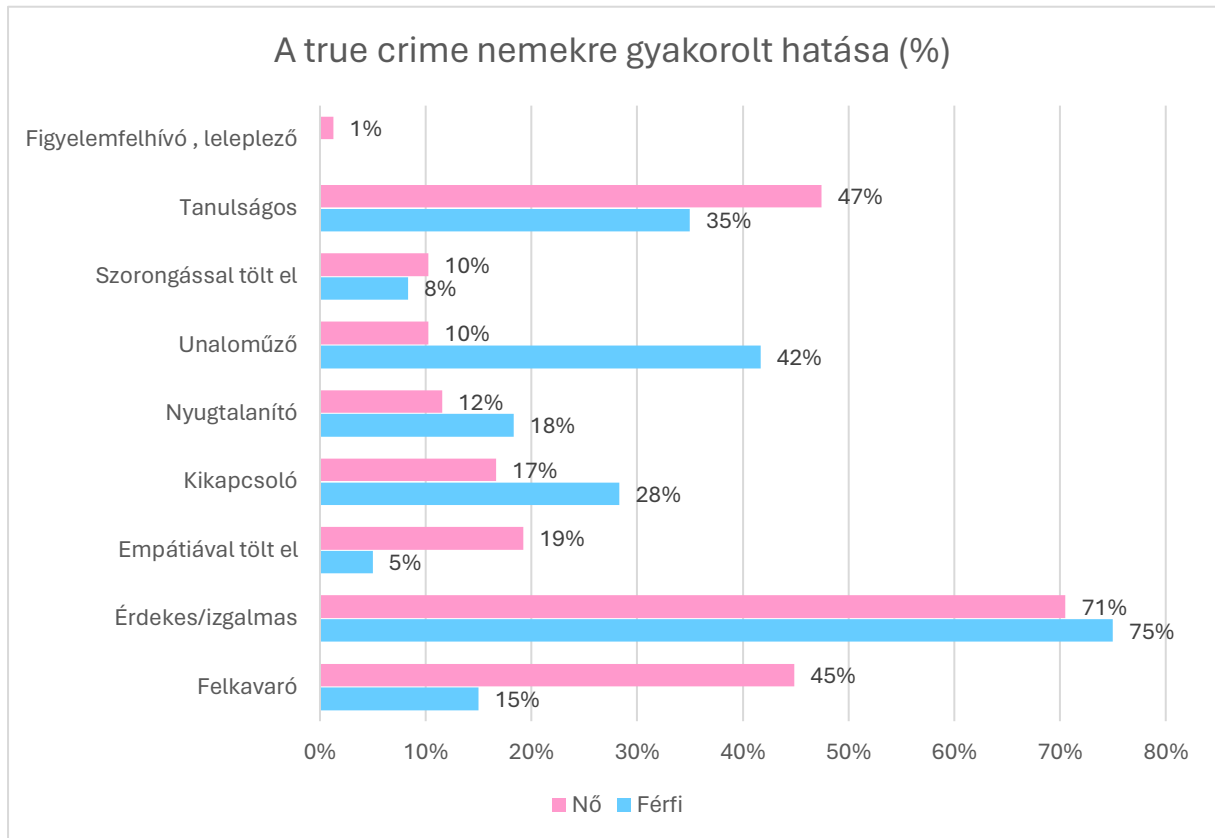
Célkitűzésem szempontjából fontos volt, hogy megtudjam a műfaj fogyasztóinak a legfőbb motivációit, a true crime tartalmak fogyasztásával kapcsolatban. Elsőként a műfaj fogyasztóinak egészét vizsgálva, majd a nemek közötti különbségekre összpontosítva, hogy megvizsgáljam, vannak-e jelentősebb eltérések a true crime iránt érdeklődés okait vizsgálva. A kutatás szempontjából azt kérdeztem, hogy *„Miért fogyaszt true crime tartalmakat?”*. A kitöltők válaszadását itt is igyekeztem megkönnyíteni, ezért ismét válaszlehetőségek közül választhattak. Ebben az esetben is több opciót is megjelölhettek, vagy saját választ is megadhattak. A 11. ábrán a megjelölt válaszok százalékos aránya olvasható, a nők illetve a férfiak szempontjából.

11. ábra True crime fogyasztásának oka, nemek szerint (saját szerkesztés)

A nők, illetve a férfiak esetében is, ugyan nem kimagaslóan nagy arányban, de az „Érdekel a kriminológia/nyomozás” volt a legtöbbször választott opció, amely megerősíti azt a feltevést, miszerint a true crime népszerűsége részben a krimi műfajhoz hasonló tulajdonságainak köszönhető. Az „önvédelem” opciót főleg a nők bűncselekménytől való félelmét vizsgálva adtam meg válaszlehetőségnek, a válaszok százalékos arányát tekintve pedig a nők 12%-a jelölte meg, mint motiváció a műfaj fogyasztására, még a férfiak esetében 3%. Ugyan elmondható, hogy a nők nagyobb százaléka választotta ezt, de a többi válasz arányát tekintve nem igazán beszélhetünk valós tendenciáról. Ugyanakkor, mivel ez az önvédelmi mechanizmus tudat alatt is jelentkezhet, ilyen nyers formában, sokan lehet nem is gondolnák, hogy megjelölik, hiszen ilyen nyíltan még nem gondolkodtak a true crime hallgatását/nézését előidéző motivációkról.

A true crime hatását nézve mélyebb belátást akartam kapni a fentebb is említett motivációról a true crime műfajjal kapcsolatban, illetve a kitöltők érzelmeire a true crime történeteket hallgatva. Itt már jelentősebb eltéréseket tapasztaltam a kitöltők neme szerint. Ennél a kérdésnél is több választ megadhattak a kutatásban résztvevők, illetve saját egyéb opciót is hozzáadhattak az általam megadott válaszokon kívül. A 12. ábrán a kitöltők reakciója látható nemek alapján, százalékos felosztásban.

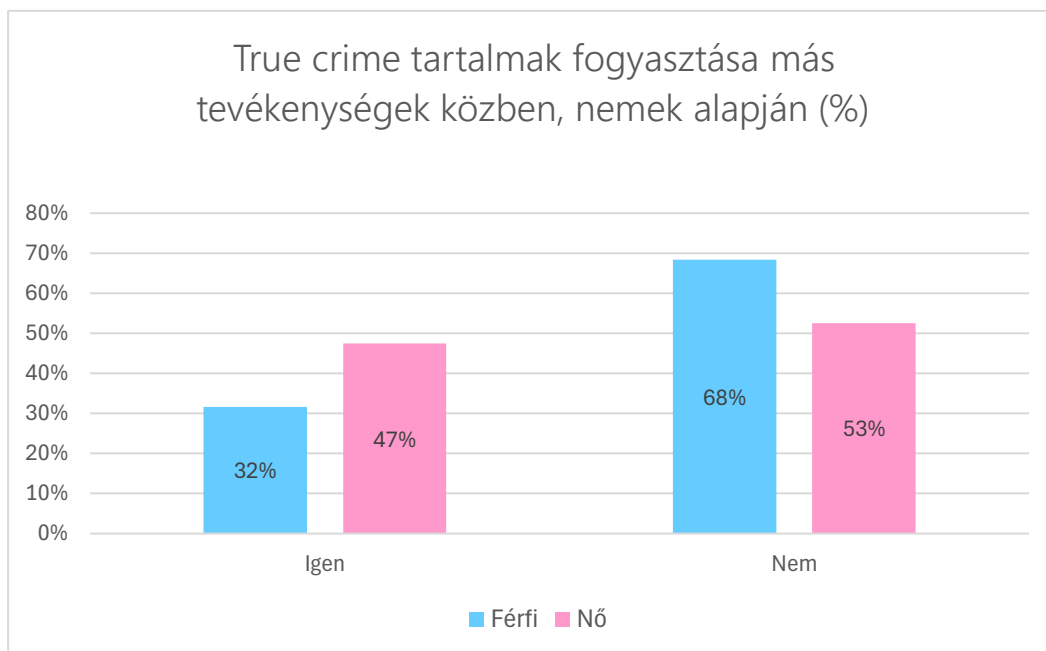

12. ábra A true crime nemekre gyakorolt hatása (saját szerkesztés)

A férfiak véleménye szerint a műfaj többségben „érdekes/izgalmas” 75%-uk jelölte meg ezt a válaszlehetőséget. Elsőprően ez volt a legtöbbször által választott opció. Az „unaloműző” lehetőséget is sokan jelölték meg a kitöltők 42%-a. Emellett a „Tanulságos” opciót is jelentős mértékben választották, pontosan a férfi kitöltők 35%-a, még a nők esetében ezt csak a női kitöltők 10%-a jelölte meg. A „kikapcsoló” opciót a férfi válaszadók 28%-a választotta, amely többnyire kapcsolódik a 11. ábra eredményével, miszerint a krimi műfajhoz hasonlóan, inkább a szórakoztató, és izgalmas oldalát kedvelik a true crime műfajnak. Az „empátiával tölt el” válaszlehetőségre például roppant kevés válasz érkezett.

A nők esetében is az „érdekes izgalmas” volt a legtöbbször választott opció, ezt pontosan a kitöltők 71%-a jelölte meg. A második leggyakoribb válasz a „Tanulságos” volt, amelyet a nők 47%-a választott. Igaz, hogy a férfiakat tekintve ez egy nagyobb arány, ugyanakkor nem számítottam, hogy a férfiak esetében is ilyen nagy arányban bejelölik ezt a válaszlehetőséget. Az viszont a nemek válaszát összesítve kijelenthető, hogy a műfajnak tehát van önvédelmi funkciója, és a műfajt fogyasztók tudnak tanulságot levonni a valós tragédiákból. Egy nagyon szembetűnő különbség volt, a true crime tartalmakat felkavarónak tartók aránya, a női kitöltők 45%-a jelölte meg ezt az opciót, még a férfiaknak mindösszesen csak 15%-a, ami egy jelentős eltérés. Az „empátiával tölt el” opciót is kiemelném, amelyet ismételten sokkal több nő jelölt meg. Még az „unaloműző” lehetőséget a férfiak válaszaikhoz képest sokkal kevesebben választották nők, csak úgy, mint a „kikapcsoló” válaszlehetőséget.

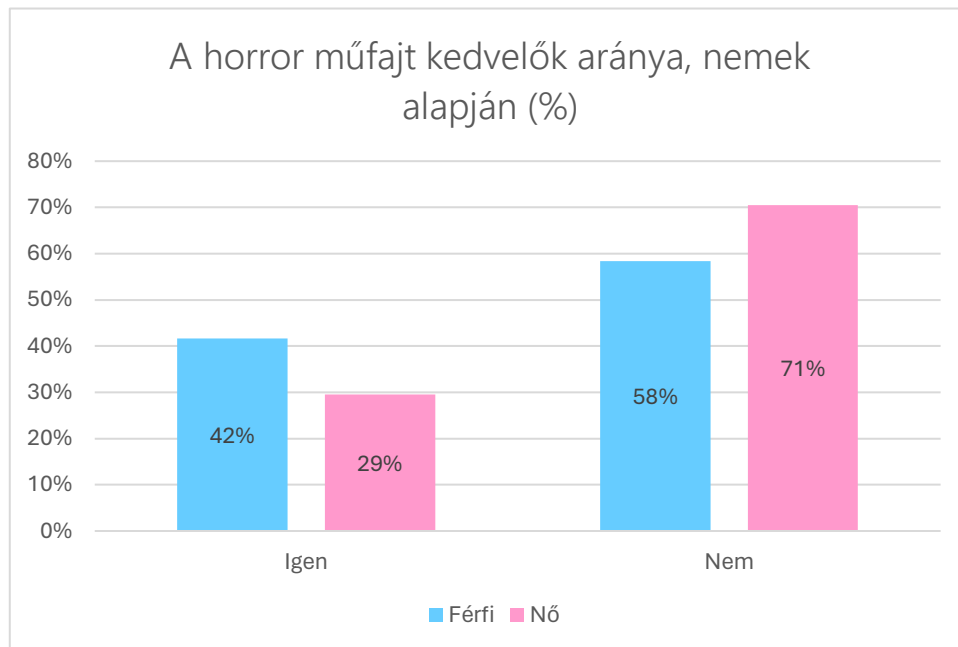
Hogy kicsit jobban megérthessem a true crime fogyasztók viselkedését, illetve a műfaj hatását rájuk nézve. Érdekelt, hogy fogyasztanak-e true crime tartalmakat más tevékenységek végzése közben. Napjainkban egy egyre elterjedtebb jelenség a multitasking fogalma, amely azt jelenti, hogy egyszerre több tevékenységet végzünk egyszerre. Tehát csak ez alapján nem lehet konkrét következtetéseket levonni, viszont utalhat a megtörtént bűnesetekkel kapcsolatos történetek hatására. A televíziós hírek kapcsán, az a hipotézist keletkezett, hogy a hírek minél intenzívebb érzelmi hatást váltanak ki a nézőkben, annál nagyobb mértékben emlékeznek, illetve annál inkább figyelnek a tv-ben elhangzott részletekre. Vagyis, az erős érzelmi reakciók mint például a düh vagy a félelem fokozzák a nézők figyelmét. (Péter, 2005) Emiatt tartottam fontosnak a true crime ezen funkcióját megvizsgálni. A kutatásban résztvevőktől azt kérdeztem, hogy „Szokott más tevékenységek közben true crime tartalmakat nézni/hallgatni?” ennek értelmében az „igen” azt jelzi, hogy más tevékenységek közben is fogyasztanak true crime-ot, a kérdés összesített eredményét a 13. ábrán szemléltetem. A százalékok külön a nemek válaszainak arányát jelzi.

13. ábra True crime tartalmak fogyasztása más tevékenységek közben, nemek alapján (saját szerkesztés)

A kitöltők többsége azt válaszolta, hogy nem szokott más tevékenységek közben true crime tartalmakat hallgatni/nézni. A nők esetében 47%, még a férfiaknál 32% válaszolt igennel. Ugyanakkor kijelenthető, hogy többségben tehát a nők csinálnak más tevékenységeket true crime tartalmak hallgatása/nézése közben. Ez természetesen függhet az emberek természete, illetve az általuk preferált médiumoktól is. Így a válaszok arányát tekintve nem tudtam valós következtetéseket levonni. Az viszont érdekes, hogy a férfiak kisebb arányban fogyasztanak true crime tartalmakat más tevékenységek közben, még ha rájuk inkább jellemzőbb volt a műfaj unaloműző, és szórakoztató hatásának kiemelése. Valamint más tevékenységek végzése, nem feltétlenül jelenti a tartalmakhoz való passzivitást. Sőt, egyes esetekben a nehéz témákat feldolgozó tartalmak, feldolgozását segítheti, ha közben valami más tevékenységet is végeznek a nézők/hallgatók.

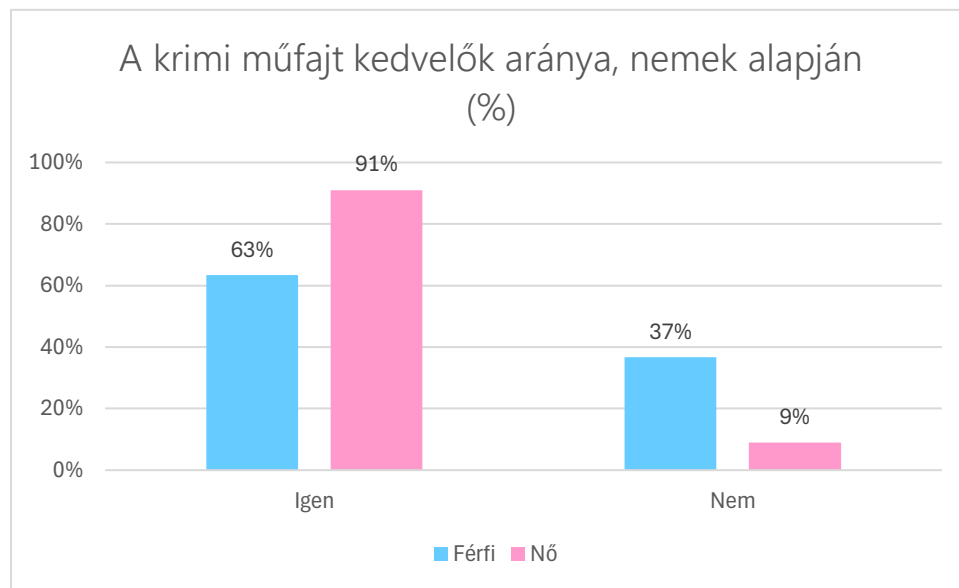
Más műfajok népszerűségének vizsgálata által, szintén következtetések vonhatóak le a true crime nézése/hallgatása mögött álló motivációk kapcsán. Érdekelt, hogy a true crime fogyasztók egyenlőmértékben kedvelik-e ezeket, a műfajhoz hasonló témákat feldolgozó műfajokat, mint a horror és krimi műfaja. A horror zsáner esetében ennek a felmérésnek az arány a 14. ábrán látható. A százalékok a nemek válaszainak arányára értendőek.

14. ábra A horror műfajt kedvelők aránya, nemek alapján (saját szerkesztés)

A kutatásban résztvevők többsége nem preferálta a horrort, a nők válaszait tekintve, 42% kedveli a horrort, 71% pedig nem. A férfiak esetében kicsit megosztóbb volt ez a kérdés, esetükben 42% válaszolt igennel, 58% pedig nemmel válaszolt. A horror célja a fogyasztók megborzongatása. Tartalmaik gyakran grafikus és erőszakos cselekményeket mutatnak, amelyek kifejezetten az emberek megrémisztésére szolgálnak. Ez alapján azonban a true crime tartalmakat nem kifejezetten a félelmetes, és brutális részletei miatt kedvelik. Annak ellenére, hogy ez a műfaj is többségben gyilkosokkal foglalkozik. Megállapítható, különösen a nők esetében, hogy a true crime valóság alapja is egy fontos szempont a fogyasztók részéről. Feltételezhetően nem csak, a félelmetes cselekmények miatt néznek/hallgatnak ilyen tartalmakat.

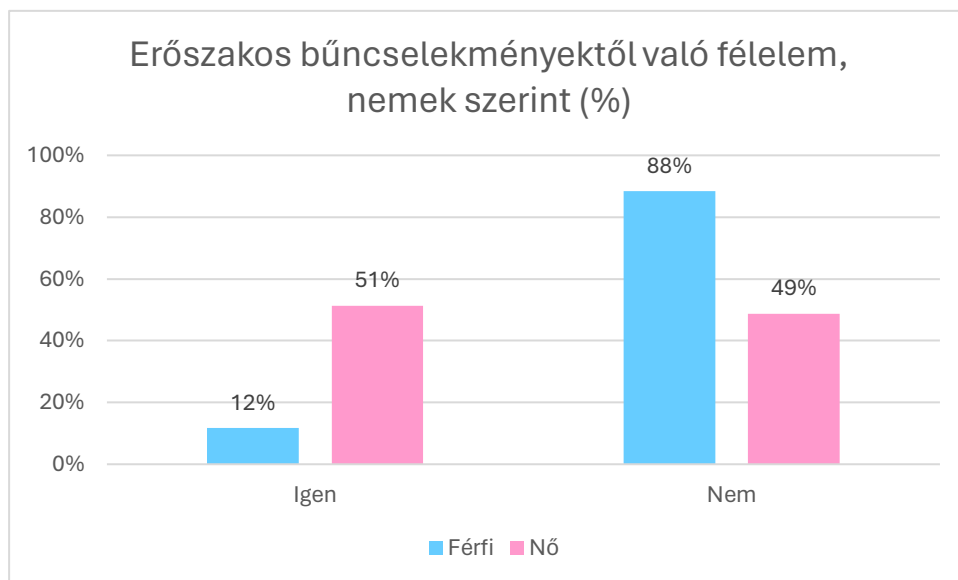
A true crime műfajhoz, talán a legközelebb álló, és a legtöbb közös tulajdonsággal osztozkodó műfaj a krimi. Ezért érdekelt, hogy a krimihez hogyan viszonyulnak a true crime fogyasztói. A horror műfajjal is összevetve. Ennek a kérdésnek az eredményei a 15. ábrán láthatóak. A százalékok pedig ismételten a nemek válaszainak arányára értendők.

15. ábra A krimi műfajt kedvelők aránya, nemek alapján (saját szerkesztés)

Ahogy ez az ábrán is jól látszik a kitöltők jelentős többsége a true crime mellett a krimi műfajt is ugyanúgy kedveli. A nők elsőprő 91%-a mondta azt, hogy szereti a krimi, még a férfiak szintén jelentős 63%-a. Erősítve a hipotézist, miszerint a krimihez hasonló tulajdonságainak is köszönheti a műfaj a népszerűségét. A férfiak a horrorhoz képest kicsit nagyobb arányban preferálták ezt a műfajt. Viszont a nők esetében határozottan kijelenthető, hogy a többségük a krimi műfajt is kedveli. Emellett, ez az eredmény teljes mértékben megerősíti a 11. ábra eredményeit, ahol a kitöltők többsége, pont a nyomozás és a kriminológia miatt kedvelik a true crime műfajt. A horrorral ellentétben a krimi is valóságon alapszik, és elsősorban nem a félelem kiváltása, hanem az izgalmas bűnügyek fordulatos bemutatása a cél. Ez alapján tehát feltételezhetjük hogy a true crime fogyasztói elsősorban, a megtörtént bűnügyek megértését szeretnék, akárcsak egy leleplező krimi esetében.

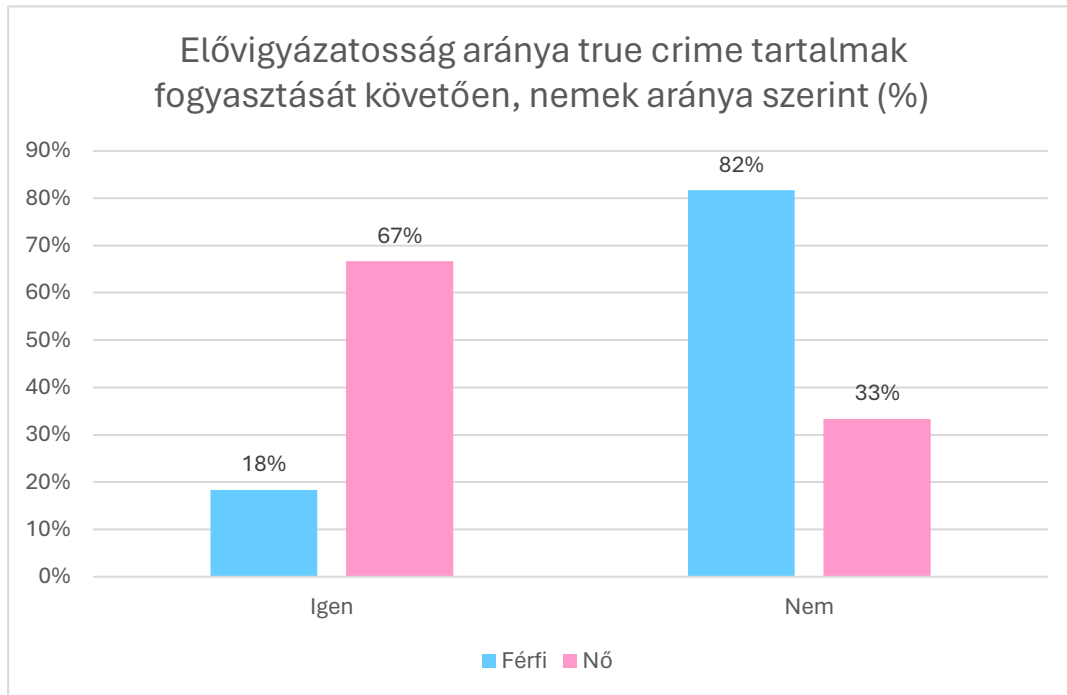
A true crime népszerűségét a nők esetében további kérdések segítségével akartam megvizsgálni, mivel a legtöbb külföldi kutatásban volt szó a zsáner önvédelmi funkciójáról. Illetve a legtöbb felmérés szerint ez az elsődleges ok a true crime fogyasztóinak nemi eloszlását illetően. A nők feltehetőleg, akár tudat alatt, de önvédelemből nézik a true crime tartalmakat. Először ezt vizsgálva, azt a kérdést tettem fel, hogy „Fél attól, hogy Ön is egy erőszakos bűncselekmény áldozatává válhat?”. Ennek eredménye a 16. ábrán látható. Ahol a százalékok a nemek válaszainak arányát jelzik.

16. ábra Erőszakos bűncselekményektől való félelem, nemek szerint (saját szerkesztés)

A kutatás alapján elmondható, hogy a nők fele fél attól, hogy erőszakos bűncselekmény áldozatává válhat. 51%-uk válaszolt igennel, 49%-uk pedig nemmel. Az inkább szembetűnő különbség, hogy a férfiak meghatározó többsége nem fél ettől. Mindösszesen 12%-uk válaszolta azt, hogy fél, hogy erőszakos bűncselekmény áldozatává válhat. Ugyan a nők aránya ilyen szempontból jóval magasabb, mégsem annyira jelentős ez az arány, mint például a nőket érintő erőszakos bűncselekmények aránya, az 1. táblázatban olvasható adatok alapján.

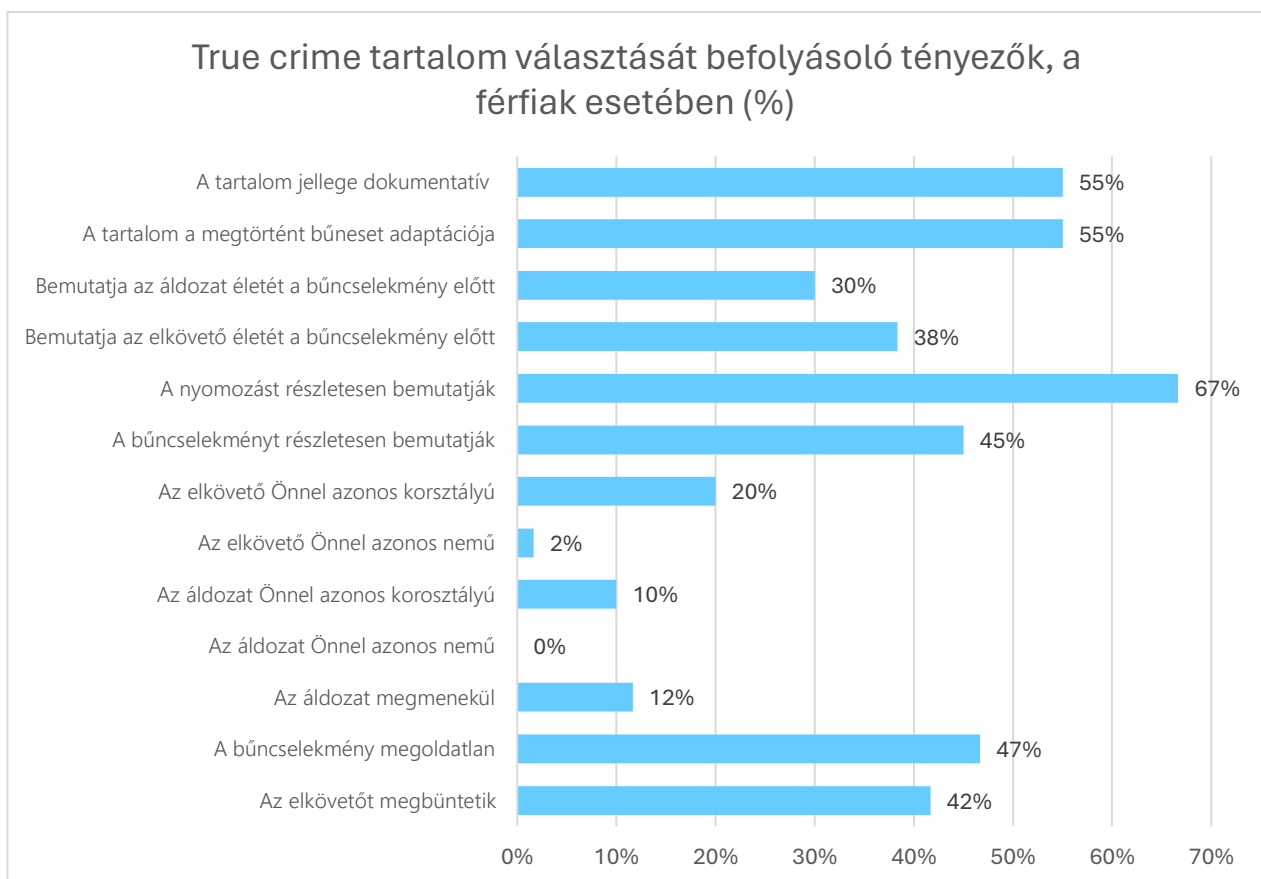
A kutatásban résztvevőktől azt kérdeztem, hogy „Elővigyázatosabb mióta true crime tartalmakat hallgat/néz?”. Ennek az eredménye a 17. ábrán látható. Az előző ábrához hasonlóan a százalékok ismét a nemek válaszainak arányára értendő.

17. ábra Elővigyázatosság aránya true crime tartalmak fogyasztását követően, nemek szerint (saját szerkesztés)

A 16. ábrához képest, ennek a kérdésnek jóval határozottabb eredménye lett. A nők 67%-a válaszolta azt, hogy a true crime tartalmak óta sokkal elővigyázatosabb, még a férfiak esetében az eredmény látványosan ennek az ellentétje volt, esetükben csak 18%-ban válaszoltak igennel. Többen válaszolták azt, hogy nem elővigyázatosabbak, amely szinte teljesen megegyezik az erőszakos bűncselekményektől való félelmük arányával. A nők esetében az elővigyázatosság aránya magasabb volt, mint a bűncselekményektől való félelmük. Ez akár azt is jelentheti, hogy tudat alatt tartanak csak hogy áldozatokká válhatnak. Amely valamilyen szinten megmagyarázná, hogy ennek ellenére többségük miért elővigyázatosabb a true crime tartalmak nézése/hallgatását követően, annak ellenére, hogy tudatosan nem tartanak az erőszakos bűncselekményektől, vagy esetleg nyíltan nem jelentenék ki, hogy félnek. Viszont a „mi lenne ha...” jelenség értelmében, inkább elővigyázatosabbak, hogy ne sodorják veszélybe magukat.

Egy kicsit burkoltabb kérdés segítségével tovább akartam kutatni, hogy nemek alapján mik azok a tartalmi tényezők, amik befolyásolják az általuk preferált true crime tartalmak választását. Milyen megtörtént történeteket részesítenek előnyben. Esetleg vannak-e olyan tényezők, amelyek a nőket, vagy a férfiakat jobban vonzzák egyes true crime eseteket tekintve. A felmérést, a következő kérdéssel végeztem el, „Melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják, hogy milyen true crime tartalmakat választ?“. Ebben az esetben is több válaszlehetőség soroltam fel, amelyekből a kutatásban résztvevők többet is bejelölhettek. Összesen 13 opciót adtam meg, melyekhez további saját válaszokat is írhattak, vagy más egyéb gondolatokat is hozzáfűzhetnek, ugyan ezzel a lehetőséggel ebben az esetben sem élt egyik kitöltő sem. Ennek az eredménye a 18. ábrán látható, ahol a férfi true crime fogyasztók eredményeit szemléltetem, százalékos arányban.

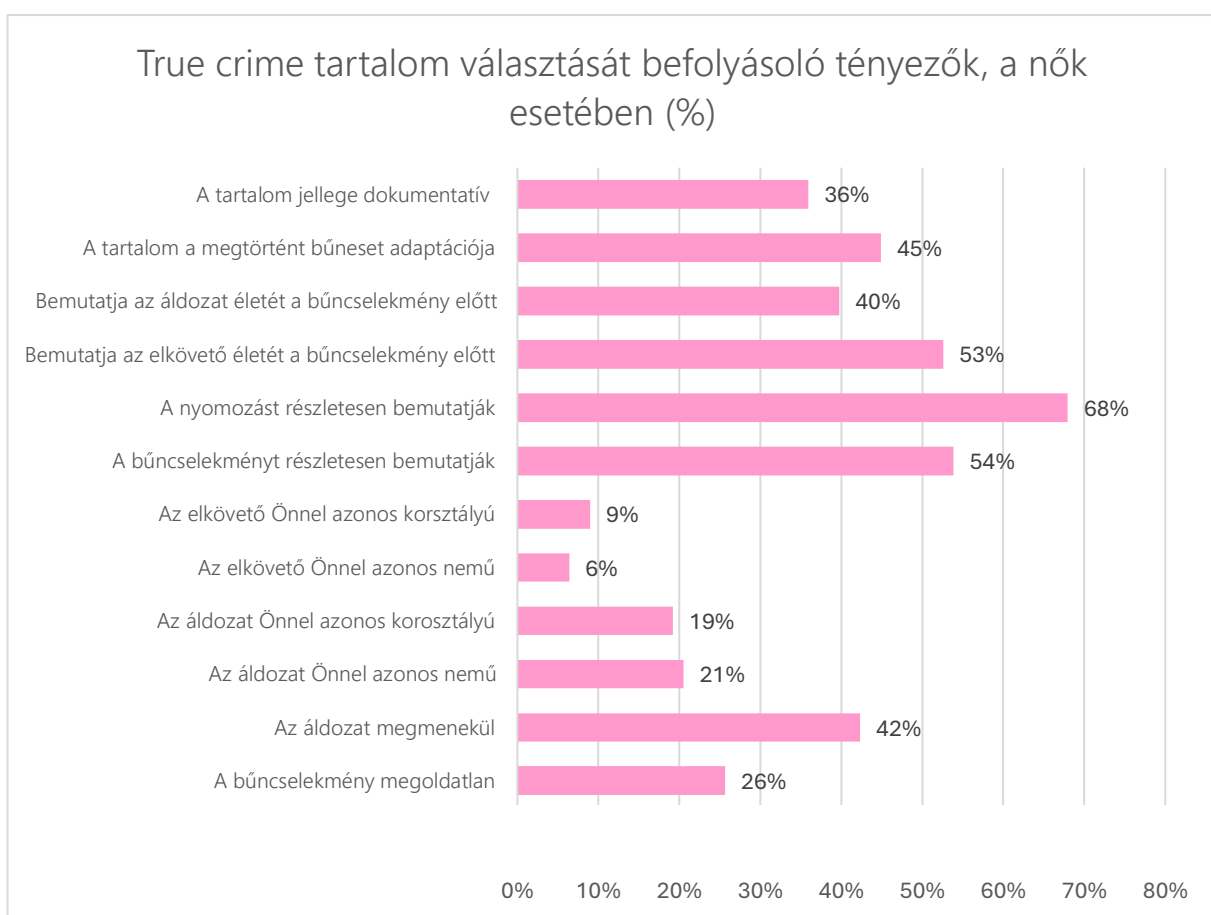

18. ábra True crime tartalom választását befolyásoló tényezők, a férfiak esetében (saját szerkesztés)

A férfiaknál ebben az esetben is a nyomozás bemutatása volt a legtöbbször által megjelölt válasz, csakúgy, mint a 11. ábra esetében. Amelyet a tartalmak dokumentatív jellege, illetve az adaptációk követték. Ezeket teljesen azonos arányban, 55%-ban választották a férfiak. Így ilyen

szempontból náluk nem beszélhetünk egyértelmű, formai preferenciáról. Szintén sokan választották, hogy a „bűncselekmény megoldatlan” pontosan 47%. Továbbá, hogy „a bűncselekményt részletesen bemutatják”, amelyet összeségében a férfi válaszadók 45%-a jelölt meg. A legkevésbé mérvadó tényező az elkövetők és az áldozatok neme volt, a férfiak válaszait tekintve. Ezt az opciót szinte senki nem jelölte meg. Nagyobb jelentőséget tulajdonítottak annak, ha az elkövető velük azonos korosztályú, vagy ha az áldozat velük azonos korú volt. Az áldozat megmenekülése se volt számukra igazán fontos tényező, ezt 12% választotta, az elkövetők megbüntetését viszont 42% is bejelölte.

A nők esetében, a válaszok aránya, ugyannerre a kérdésre a 19. ábrán látható. Hasonló százalékos felosztásban.

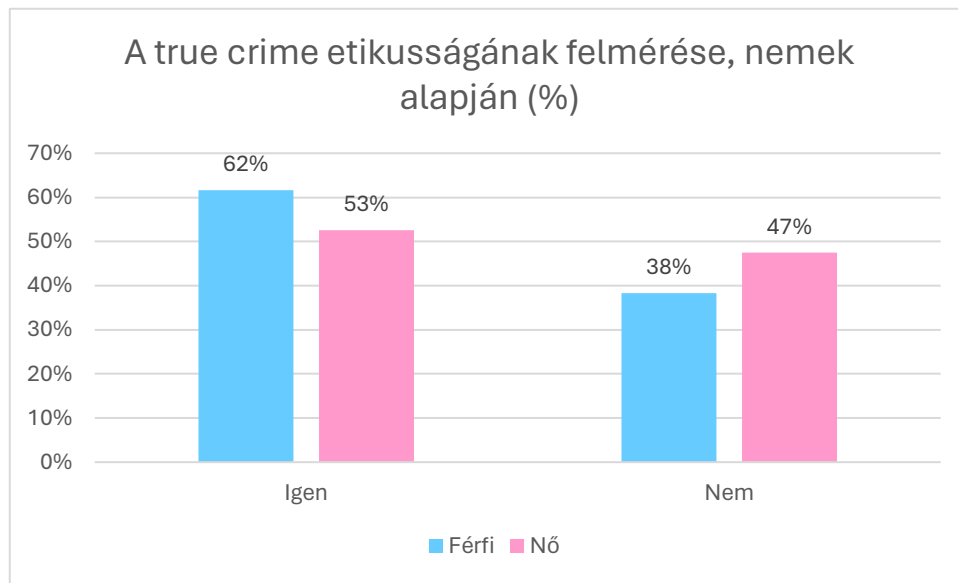
19. ábra True crime tartalom választását befolyásoló tényezők, a nők esetében (saját szerkesztés)

A férfiak válaszához hasonlóan a legtöbben „a nyomozást részletesen bemutatják” opciót jelölték meg, szám szerint a női válaszadók 68%-a. Amely a krimi műfaj iránt rajongók arányát tekintve, ismételen csak a két műfaj hasonlóságát erősíti. A nők esetében egy szembetűnő

különbség, hogy sokkal többen tartották fontosnak, ha az elkövetők élete bemutatásra kerül, a bűncselekmények elkövetését megelőzően. Amely visszavezethető a 11. ábrán leolvasható eredményre is, ahol a true crime fogyasztásának okait vizsgáltam. Ebben az esetben is több nő tartotta fontosnak az elkövetők motivációjának, és pszichéjének megértését. Továbbá a nők számára még az áldozatok életének bemutatása is egy fontosabb tényező volt, mint a férfiak esetében. Ezt a true crime nézése/hallgatása során kialakuló empátiához tudnám visszavezetni, hiszen az áldozatok megismerése fokozza ezt a fajta együttérzés mértékét a tartalmak fogyasztóiban. A műfaj formai preferenciáját tekintve, a nők a true crime adaptációkat jelölték meg 45%-ban, még a dokumentatív jellegű tartalmakat 36%-ban. A férfiakhoz hasonlóan, a bűncselekmények részletes bemutatása is fontos szempont volt ezt a női válaszadók 56%-a jelölte meg. A legjelentősebb különbség a két nem közt az volt, hogy az áldozatok identitása mennyire volt fontos számukra. A férfiak válaszait összemérve, sokkal több nő jelölte be azt, hogy „az áldozat Önnel azonos nemű” illetve, hogy „az áldozat Önnel azonos korosztályú”. Ez az arány értelmezhető ismételten az empátia kontextusában, viszont mivel „az áldozat megmenekül” opciót is kimagaslóan sokkal több női kitöltő jelölte meg. Így összekapcsolható a nők, tudatalatti önvédelmi mechanizmusával is. A férfiak esetében egyik szempont sem volt ennyire fontos, mint az a nők válaszait tekintve. A true crime esetek tanulságát nézve pedig olyan esetekből tudnak a legtöbbet tanulni, amelyek hozzájuk mind korosztály, illetve nem szempontjából a legközelebb áll.

7.4 A műfaj etikusságának vizsgálata

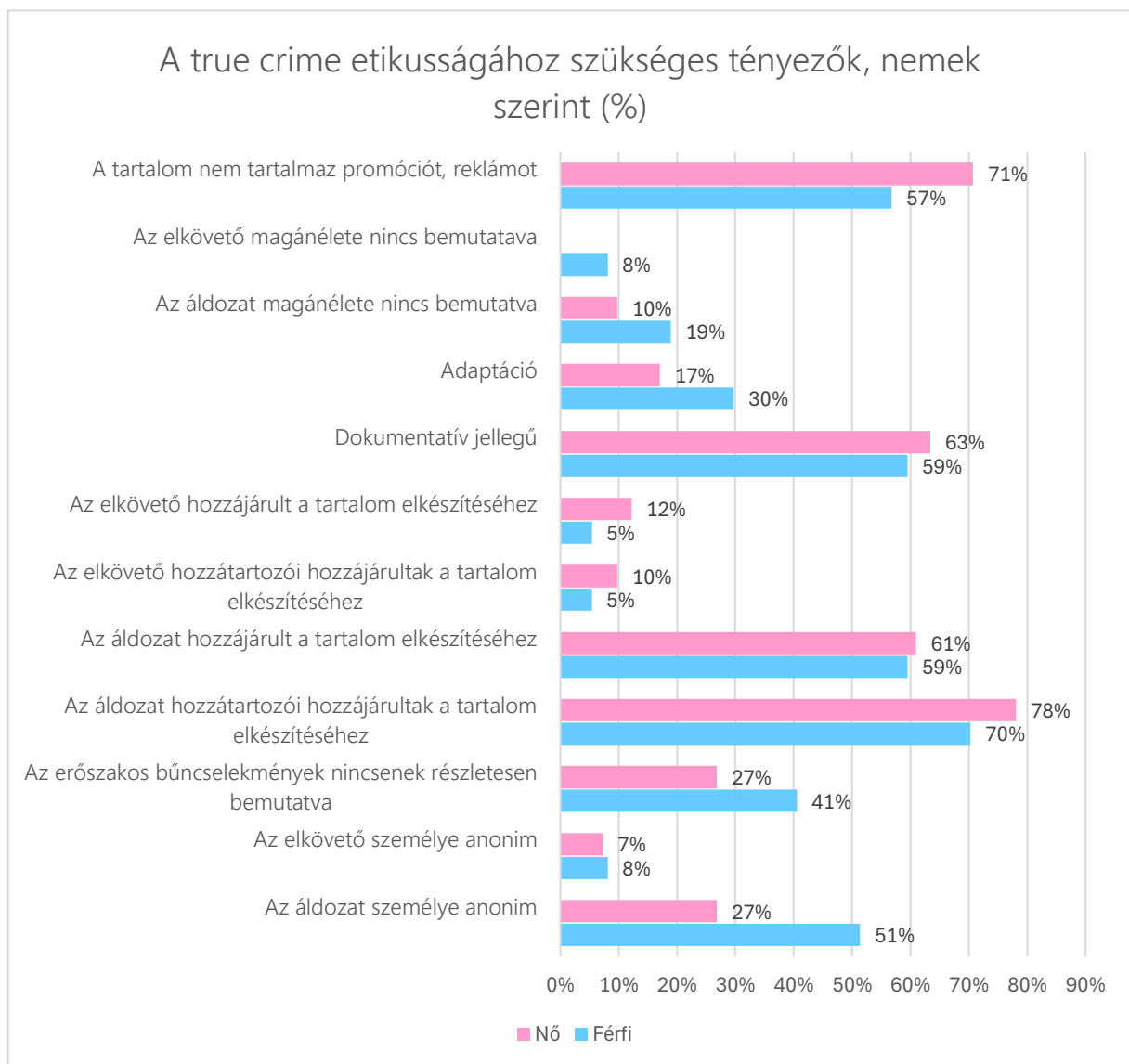
A műfaj etikusságát tekintve nem találtam külföldi kutatásokat, így ezt is mindenképpen felszerettem volna mérni a saját kvantitatív kutatásom segítségével. A válaszadóktól azt kérdeztem, hogy „Ön szerint létezik etikus true crime?” a válaszok aránya a 20. ábrán olvasható, a nemek válaszainak százalékos megoszlásával.

20. ábra A true crime etikusságának felmérése, nemek alapján (saját szerkesztés)

A kutatásban résztvevők 57%-a szerint igen, létezik etikus true crime. Az alapján, hogy ezt a kérdést is csak a zsáner iránt érdeklődőktől kérdeztem meg, számítottam rá, hogy a kitöltők többsége szerint lehetséges etikus true crime tartalmak előállítása. A résztvevők 43%-a szerint nem létezhet etikus true crime, amit viszont érdekes megemlíteni, hogy ennek ellenére ők is a műfaj fogyasztói közé tartoznak. Mikor a true crime tartalmakat nem fogyasztóktól kérdeztem, hogy milyen okból nem érdeklődnek a zsáner iránt, amelynek eredménye az 5. ábrán látható, akkor sem elsősorban a műfaj etikusságának a kérdése tartotta vissza a legtöbb embert. Inkább csak nem tartották érdekesnek, vagy túlságosan felkavaró volt a műfaj számukra. A nemek arányát tekintve pedig elsősorban a férfiak találták aggályosnak a zsáner etikusságát, ők 62%-ban válaszoltak igennel, még a nők 53%-ban. Ismét visszautalva az 5. ábrára, ebben az esetben is a férfiak jelölték meg többségben a „nem tartom etikusnak” válaszlehetőséget.

Akik szerint viszont létezik a műfajnak egy etikus módja, azoktól megkérdeztem, hogy milyen tényezők teljesülése szükséges ahhoz, hogy egy tartalom etikussá váljon. Ezt is egy több válaszlehetőséges kérdéssel mértem fel, a true crime-ot etikusnak tartók körében. A kérdésem pontosan az volt, hogy „Ön szerint milyen tulajdonságoktól válik egy true crime tartalom etikussá?”, Összesen 12 válaszlehetőséget adtam, illetve, ismételten adtam lehetőséget saját válasz megadására is. Ennek az eredményét az 21. ábrán szemléltetem. A nemek válaszainak százalékos megoszlását ábrázolva.

21. ábra A true crime etikusságához szükséges tényezők, nemek szerint (saját szerkesztés)

A legtöbb kitöltő szerint fontos szempont, az áldozatok hozzátartozóinak a hozzájárulása, amelyet a nők 78%-a, még a férfiak 70%-a választott. Talán mert sokan a true crime hallatán gyilkossági esetekre gondolnak, az áldozatok hozzájárulását kicsit kevesebben, a nők 61%-a, és a

férfiak 59%-a jelölte meg, de ez is szintén egy fontos szempont volt számukra, a felmérés egészét tekintve. Csakúgy mint az áldozatok személyének anonimitása, amelyet a kutatásban résztvevők többsége megjelölt, a férfiak esetében 51% tette ezt, még a nőknek 27%-a. Ugyanakkor az elkövetők anonimitása már nem volt egy ennyire népszerű választás, ezt látványosan sokkal kevesebben jelölték csak meg. A tartalmak formai szempontjából, elsősorban a dokumentatív jellegű true crime műveket tartják etikusnak, ezt a válaszadók arányát jelölve egyenlő mértékben, sokan jelölték meg, még az adaptációkat csak a nők 17%-a, a férfiaknak pedig 30%-a. Ez az arány is azt jelzi, hogy az etikusság nem olyan mérvadó szempont, true crime tartalmak választása során. Az 18. ábrára, és az 19. ábrára visszarefektálva. Egyik nem sem kifejezetten preferálta a dokumentatív jelleget, sőt a nők esetében többen pont az adaptációkat részesítették előnyben. Kevésbé meglepő arányban értettek egyet az emberek abban, hogy etikátlan reklámokat, és promóciókat tartalmazó true crime tartalmakat létrehozni. A nők 71%-a, férfiak pedig 57%-a választotta ezt az opciót. Viszont sok esetben az internetes podcastok, és YouTube videók esetében ez az egyetlen módja a tartalmak monetizációjára. Ennek ellenére, a kutatásban résztvevők többsége rendszeresen néz/hallgat ilyen tartalmakat, az általuk vélt etikátlanság ellenére. Sokan megjelölték „az erőszakos bűncselekmények nincsenek részletesen bemutatva” válaszlehetőséget is, szám szerint a válaszadók a nők a 27%-a és a férfiak 41%-a gondolta ezt. Amely ismét egy kicsit konfliktáló eredmény, hiszen az 18. és 19. ábrán látható válaszokhoz képest, a kitöltők többsége pont preferálta, ha a bűncselekményeket részletesen bemutatják. Tehát feltételezhető, hogy a magyar true crime fogyasztók esetében a műfaj etikussága nem egy kifejezetten fontos tényező, és nem befolyásolja az ő médiatartalom fogyasztási preferenciájukat, még ha többségben tisztába is vannak a zsáner etikátlan tulajdonságaival. Nincs érdemleges hatása a true crime népszerűségére, annak ellenére, hogy többségben tisztába vannak ezzel az etikai dilemmával, és többségben nem kifejezetten befolyásolja az általuk választott tartalmakat.

8. KÖVETKEZTETÉSEK:

A szakdolgozatom kutatását nézve kijelenthető, hogy az emberek többsége találkozott már valamilyen formában true crime tartalommal. Továbbá a műfaj népszerűségét, és relevanciája tekintve napjainkban beszélhetünk a műfaj legszéleskörűbb elterjedéséről. Az alapfelvetésemet, miszerint a zsáner népszerű, mind a szekunder kutatásom, illetve a primer kutatásom eredménye is bebizonyítja. Ennek ellenére úgy vélem, hogy egy nagyobb mintavétel segítségével jobban felmérhetőbb lenne, és pontosabb eredményeket kaphatnánk a műfaj magyarországi elterjedése kapcsán. A kutatásban résztvevők 64%-a válaszolta azt, hogy szokott true crime tartalmakat fogyasztani. A legideálisabb felmérést, mégis az egyes tartalmak, és tartalomgyártók nézettségi/hallgatottsági adatai jelentenék.

A true crime műfaj népszerűségének okát tekintve, számos hipotézissel találkoztam. A tartalmakban bemutatott nyomozásokat, és a kriminológia aspektusát. Saját kutatásom alapján a zsánert elsősorban, a krimi műfajjal azonos tulajdonságai miatt kedvelik. Továbbá megállapítható, hogy a true crime fogyasztói, a krimi műfaját is többségben kedvelik, mint ez a 15. ábrán is jól látható. Mind két zsáner hasonlóan izgalmas cselekménnyel rendelkezik, és az elkövetők pszichéjének megértése is fontos szempontot jelent. A műfaj a kutatásomban résztvevőkre gyakorolt hatása is ezeket az okokat erősítette meg. A legtöbb fogyasztóból izgalmat vált ki, és a műfajt érdekesnek tartják. A férfiak a true crime izgalmassága mellett az unaloműző tulajdonságot jelölték meg, még a nők a zsáner felkavaró hatását emelték ki. Csak kevesen válaszolták azt, hogy a true crime-ot önvédelmi okokból nézik, viszont a válaszadók jelentős része kiemelte a műfaj tanulságosságát. Tehát kijelenthető, hogy a true crime szórakoztatás mellett, rendelkezik oktató tulajdonsággal is. Feltételezhető, hogy a zsáner fogyasztói nem tudatosan, de tudat alatt igyekeznek tanulságot levonni a megtörtént tragédiákból. További következtetést tudtam levonni abból, hogy a zsánert a fogyasztók elenyésző része tartotta szorongást kiváltónak. Sőt többségben pont ezzel ellenkező tendenciát mutattak a kitöltők, többen válaszolták azt, hogy kikapcsoló és szórakoztató a zsáner. A nemek arányban a horror műfaj iránt is sokkal kisebb százalékban érdeklődtek, ezáltal arra következtethetünk, hogy a fogyasztók nem elsősorban a morbid kíváncsiság, félelem és szorongást kiváltó okok miatt kedvelik a műfajt. Inkább pont kikapcsoló, és a nézők/hallgatók szorongását enyhíti, a bűncselekményekkel kapcsolatban. Hiszen saját otthonukban, biztonságos körülmények között találkozhatnak ezekkel a megtörtént emberi tragédiákkal.

A preferált médiumokat tekintve, a kutatásban résztvevők többségben a sorozatok, illetve a filmes produkciókat jelölték meg, ezt követve a televíziós műsorok, illetve a YouTube videók formátumát. A külföldi felmérésekkel ellentétes eredményeket kaptam viszont, a podcast hallgatók relevanciáját, és a hallgatóság nemi arányát tekintve, csakúgy mint a true crime könyveket olvasók nemi megoszlását vizsgálva. Fontos leszögezni, hogy magyar podcastok területén nincsen olyan nagy választék, mint az angol nyelvű produkciók esetében. Továbbá, a Spotify magyarországi podcast toplistáját alapul véve, a legnépszerűbb magyar nyelvű podcastok házigazdái is férfiakból állnak, ami ebben az esetben is visszavezethető az általuk megszólított hallgatóságra. Csak úgy mint ez a 2. táblázatban is érzékelhető az angol nyelvű true crime podcastok esetében, ezek többségben női házigazdákkal rendelkeznek, és ez a női hallgatók arányában megmutatkozik. Megállapítható tehát, hogy az emberek szívesebben hallanak a velük azonos nemű elmesélők szemszögéből, és hogy ennek az aránya befolyással lehet a médiumok nemének arányát tekintve.

A szakdolgozatom témáját tekintve, elsősorban a nemi különbségek foglalkoztattak a műfaj magas női érdekeltsége miatt. Ez pedig a hazai true crime tekintetében is beigazolandó. A nők nagyobb arányban fogyasztói ennek a műfajnak. Illetve nők ezt gyakrabban teszik, nagyobb százalékuk válaszolta azt, hogy naponta vagy hetente többször találkoznak true crime tartalmakkal, még a férfiak nagyobb százalékban választák azt, hogy havonta többször, vagy ritkán fogyasztanak true crime-ot.

Természetesen a nők esetében sem lehet csak egyetlen okot választani, a műfaj népszerűségét illetően. Viszont jelentős részük tudat alatt, önvédelem szempontjából is fogyaszt true crime tartalmakat. A 11. ábrán látható válaszok arányát tekintve például, csak nagyon kevesen választották az „önvédelemből” opciót. Lényegre törő kérdések tehát nem feltétlenül bizonyították, ezt a fajta mechanizmust. A 12. ábrán azonban, a műfaj fogyasztókra gyakorolt hatását tekintve, a „tanulságos” opció a nők körében a második, még a férfiaknál a harmadik legnépszerűbb válaszlehetőség volt. Tehát kijelenthető, hogy többségben tanulnak a műfaj cselekményeiből. Sokkal inkább beszédes volt a true crime tartalmak választásánál fontos tényező. A nők nagyobb százalékban tartották fontosnak azt, hogy az áldozatok velük azonos nemű és korosztályú legyen. Még a férfiak esetében, látványosan kevesebb válaszadó, jelölte meg ezeket az opciókat. Továbbá az áldozat megmenekülését is sokkal több női kitöltő preferálta, ellenben a megoldatlan bűncselekményekkel, amelyeket a férfiak kedveltek többségben. Ez a

tendencia, a 16. és 17. ábrák eredményével együtt, amelyek szerint a női válaszadók sokkal nagyobb százalékban félnek attól, hogy erőszakos bűncselekmény áldozatává válhatnak, illetve több nő válaszolta azt, hogy elővigyázatosabb mióta true crime tartalmakat néz/hallgat. A kutatásom eredménye, illetve a szekunder kutatásomban ismertetett külföldi kutatások eredménye alapján kijelenthető, hogy a magas női érdeklődés részben a nők tudat alatti elővigyázatosságához vezethető vissza.

A műfaj etikusságát tekintve nem találtam sok tanulmányt, pedig relevanciáját, és a true crime összetettségét tekintve egy nagyon érdekes kérdés, hogy valójában létezik-e etikus true crime. A kutatásomban résztvevők többsége szerint létezik, viszont a válaszok arányát tekintve, nem beszélhetünk egyértelmű eredményről. Az etikussághoz vezető tényezők tekintetében, többségben az áldozatok hozzátartozónak, és az áldozatok hozzájárulását tartják a legfontosabb tényezőnek. Ezt követve a tartalmak reklám és promóció mentességét. Formai szempontból pedig többségben a dokumentatív jellegű tartalmakat tartják etikusnak. Ennek ellenére a kérdőív további válaszait összehasonlítva, csak nagyon kevesen tartották ezeket a szempontokat fontosnak, a true crime tartalmak választása során. Tehát még ha a kitöltők úgy is tartották, hogy létezik etikus true crime, akkor sem tulajdonítanak nagy jelentőséget, hogy csak ilyen tartalmakat fogyasszanak.

9. ÖSSZEFOGLALÁS:

Mind a szekunder, illetve a primer kutatásom elemzése alapján kijelenthető, hogy a true crime műfaj népszerűsége és relevanciája jelenleg kimagaslóan magas. Gyakorlatilag nap mint nap jelennek meg különböző true crime tartalmak, amire a történelem során még nem volt példa. A szakdolgozatom során többségben kifejtettem, hogy az emberek nagy része találkozott már ilyen tartalmakkal valamilyen formában, és a kutatásomban résztvevők jelentős százaléka rendszeresen fogyaszt ilyen típusú médiatartalmakat. Ugyanakkor úgy gondolom, hogy fontos lenne a magyarországi fogyasztók további kutatása és vizsgálata, egy nagyobb mintavétel segítségével. Amely által jobban megérthetnénk, először is a műfaj népszerűségének okait, illetve a magyar tartalomgyártók is kézzel fogható adatokat kaphatnának a zsáner relevanciájáról, és magas népszerűségéről hazánkban. Emellett a műfaj hosszútávú hatásainak vizsgálata is egy elkerülhetetlen kérdés, a jövőre nézve. A valós tragédiák deszenzitációs hatását tekintve, a

bűnesetek újra és újra mesélésével, valamint az elkövetők ismeretségét tekintve, és a köztudatban való szereplésüket nézve, ez mennyire vezet a megtörtént események idealizálásához.

A true crime népszerűségének okait vizsgálva, számos hipotézist dolgoztam fel, és saját kutatásom eredményei alapján kiemelhetjük, hogy a fogyasztókat elsősorban a műfaj krimihez hasonló jellege vonzza. Ezen tulajdonságok közé tartozik többek között az izgalmas, és gyakran meghökkentő nyomozási folyamatok bemutatása, valamint az elkövetők pszichéjének, és a bűncselekményhez vezető okoknak megértése. A „szörnyetegek” motivációjának megértése. A műfaj elsődleges célja a szórakoztatás, azonban rendelkezik informatív, és tanulságos tulajdonságokkal is, amelyek hozzájárulnak a zsáner népszerűségéhez. A rájuk gyakorolt hatását tekintve pedig a többségben nem szorongást, hanem éppen nyugtató érzést biztosít azzal, hogy a nézők/hallgatók saját otthonuk kényelméből „élhetik át” ezeket a tragikus emberi sorsokat.

Meghatároztam, hogy a hagyományos nemi sztereotípiák ellenére. A true crime kimagaslóan magas női érdekeltséggel rendelkezik, amely a saját kutatásom tekintetében is kijelenthető volt. Felmérések többsége arra mutat, hogy a nők elsősorban, a bűncselekményektől való félelmük miatt kedvelik ezt a műfajt. Még ha, ez sok esetben tudat alatti félelem, de például a kutatásomra érkezett válaszok többsége is erre a tendenciára utal. Többségük amellett, hogy empátiát érez az áldozatok iránt, a tartalmak által szeretnék csökkenteni szorongásukat a bűncselekmények kapcsán, Azzal hogy szembe néznek ezekkel a tragikus történetekkel, egy biztonságos környezetben. Illetve, hogy általuk aktívan tanulhassanak a borzalmas történetekből, például veszélyes élethelyzetek, továbbá veszélyt jelenthető emberek elkerülése érdekében.

Az etikusság kérdése is felmerült kutatásom során. Ugyan ez jelenleg még nem sokak által vizsgált tényező, de a műfaj relevanciáját tekintve fontos meghatározni, hogy létezhet-e etikus true crime. Bár a kutatásomban résztvevők többség szerint létezik etikus true crime, ennek aránya nem volt jelentős. Továbbá megállapítottam, hogy a válaszadók preferenciája sokszor ellenkezett, az általuk vélt etikus tulajdonságokkal.

Összességében úgy gondolom, hogy a szakdolgozat céljaként megfogalmazott kérdéseket sikerült megválaszolni, saját kutatásom segítségével pedig a külföldi kutatások eredményeit is megtudtam vizsgálni a magyar true crime fogyasztók egy részének szempontjából. Ennek értelmében, további kutatások és elemzések lehetővé tehetik ennek az összetett műfajnak a jelenségét és társadalomra gyakorolt hatásainak mélyebb szintű megértését.

IRODALOMJEGYZÉK:

- Allen, J. (2006). *Worry about crime in England and Wales: Findings from the 2003/04 and 2004/05 British crime survey*. Forrás: Home Office: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/worry-about-crime-england-and-wales-findings-200304-and-200405>
Letöltve: 2024.03.22
- BBC. (2021). *True crime: Five reasons why women love it*. Forrás: BBC: <https://www.bbc.co.uk/programmes/articles/5BQCFMQd3mPqj7YT4hlvdCL/true-crime-five-reasons-why-women-love-it> Letöltve:2024.04.20
- Boling, K. S. (2020). *Fundamentally Different Stories That Matter: True Crime Podcasts and the Domestic Violence Survivors in Their Audiences*. University of South Carolina.
- Burger, P. (2016). *The Bloody History of the True Crime Genre*. Forrás: JSTOR Daily: <https://daily.jstor.org/bloody-history-of-true-crime-genre/> Letöltve:2024.03.22
- Buss, D. M. (2005). *The murderer next door: Why the mind is designed to kill*. New York: Penguin.
- C.W.S. (2017). *A Brief History of (True) Crime*. Forrás: Hunt a Killer: <https://members.huntakiller.com/blog-articles/2017/3/18/t2yf24qk0492plcmry5tp3b5b0dlwm> Letöltve:2024.04.08
- Capote, T. (1969). *Hidegvérrel*. Budapest: Európa Könyvkiadó.
- Chan, M. (2020). 'Real People Keep Getting Re-traumatized.' *The Human Cost of Binge-Watching True Crime Series*. Forrás: Time: <https://time.com/5825475/true-crime-victim-families/> Letöltve:2024.04.10
- Durham, A. M. (1995). Images of crime and justice: Images of the "true crime" genre. *Journal of Criminal Justice*, 143-152.
- Európai Unió FRA. (2014). *Nőkkel szembeni erőszak: az Unió egészére kiterjedő felmérés. Európai Unió Alapjogi Ügynöksége.*
- Imre, A. (2016). *TV Socialism*. London: Duke University Press .
- Ingraham, J. (2022). *The Relationship Between Gender Identity and True Crime Consumption*. Ohio University.
- Liu, J. (2024). *True crime media: An ethical dilemma*. Forrás: The Etchics Centre: <https://ethics.org.au/true-crime-media-an-ethical-dilemma/> Letöltve:2024.04.12
- McDonald, M. M. (2021). True crime consumption as defensive vigilance: Psychological mechanisms of a rape avoidance system. *Archives of Sexual Behavior*, 50, 2085-2108.
- MTV. (2019). *Tiktok has a Ted Bundy problem*. . Forrás: MTV News. : <https://www.mtv.com/news/tm3zi4/tiktok-has-a-ted-bundy-problem>
Letöltve:2024.04.24
- Murley, J. (2008). *The rise of true crime : 20th-century murder and American popular culture*. London: Praeger, 2008.

- Naseer, S. (2023). *True crime podcasts are popular in the U.S., particularly among women and those with less formal education*. Forrás: Pew Research Center: <https://www.pewresearch.org/short-read/2023/06/20/true-crime-podcasts-are-popular-in-the-us-particularly-among-women-and-those-with-less-formal-education/> Letöltve:2024.03.28
- Péter, T. (2005). Miért vonzó a rossz hír? Az adaptív algoritmusok szerepe a médiahasználó választásában. *Médiakutató*, 2005. tél, 7-32.
- Podchaser. (2024). *True Crime Podcast Statistics That Will Blow Your Mind*. Forrás: Podchaser: <https://www.podchaser.com/articles/podcast-insights/true-crime-podcast-statistics-that-will-blow-your-mind> Letöltve:2024.04.10
- Schlesinger, L. (2024). Speaking of Psychology: Understanding the mind of a serial killer, with Louis Schlesinger, PhD. (K. Mills, Kérdező:) Forrás: American Psychology Association: <https://www.apa.org/news/podcasts/speaking-of-psychology/serial-killer-mind> Letöltve:2024.04.15
- Sherrill, L. A. (2020). The “serial effect” and the True Crime Podcast Ecosystem. *Journalism Practice*, 1-22.
- Shoemaker, P. J. (1996). Hardwired for News: Using Biological and Cultural Evolution to Explain the Surveillance Function. *Journal of Communication*, 46, 32–47.
- Spotify. (2024. 04 17). *Podcast toplisták*. Forrás: Spotify: <https://open.spotify.com/genre/podcast-charts-top20-web> Letöltve:2024.04.17
- The Universal Short Title Catalogue. (2021). *Murder Most Foul: Images of True Crime in Early Modern England*. Forrás: USTC: <https://www.ustc.ac.uk/news/murder-most-foul-images-of-true-crime-in-early-modern-england> Letöltve:2024.03.20
- Vicary, A. M. (2010). Captured by True Crime: Why Are Women Drawn to Tales of Rape, Murder, and Serial Killers? *Social Psychological and Personality Science*, 81-86.
- Wilson, M. &. (1985). *Ethology and Sociobiology*, 6,, 59-73.
- Zuckerman, M. (1979). *Sensation seeking: Beyond the optimal level of arousal*. New York: Hillsdale.
- Zuckerman, M. (1984). Sensation seeking: A comparative approach to a human trait. *Behavioral Brain Science*, 7, 413-471.
- Zuckerman, M. (1985). Personality and curiosity about morbid and sexual events. *Personality and Individual Differences*, 7, 49-56.